Flinchs
Almanak

for det Aar efter Kristi Fødsel

1900,

beregnet til Københavns Observatorium

af

C. F. Pechüle.

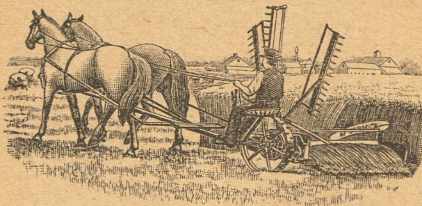
Provindsboghandlernes Almanakforlag.

Trykt i Milo'ske Bogtrykkeri, Odense.

Usolgte Almanakker 1900 ombyttes kun til **halv Pris** mod Aargang 1901, og kun til 31te Oktober 1900.

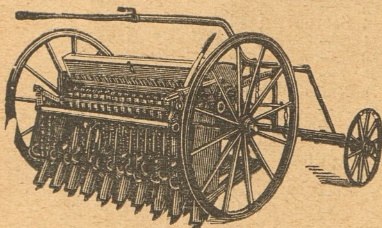
MAC CORMICKS

SLAAMASKINER & MEJEMASKINER

solgt i ca. lige saa stort Antal herhjemme som alle andre Høstmaskiner **tilsammen.** Bedst byggede og absolut stærkeste Maskiner for danske Forhold. Bedste Kjøb mod snareste Bestilling. Katalog gratis og franco.

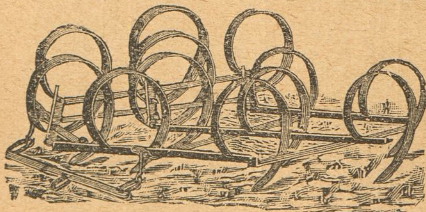
SIEDERSLEBENS RADSAAMASKINER

tilkjendtes højeste Præmie af alle, nemlig: **Eneste store Sølvmedaille** ved Det kgl. danske Landhusholdningsselskabs sidste store Prøve.

STUBBEKJØBING Bredsaamaskiner til laveste Priser. Bedste og sikreste Bredsaamaskiner af alle.

SKANDIA-FJEDERTANDSHARVE &

den bedste amerikanske Svingplov **»IMPERIAL«** med Vendespids, Vendeforplov og Støttehjul. Solgt i Hundredvis hele Danmark over; kan repareres hjemme og behøver ej at komme til Smeden.

Man bedes snarest skrive til os om Katalog og Tilbud paa de Redskaber, man skal bruge i Aarets Løb, da man derved sikrer sig omhyggeligste Levering og bedste Kjøb.

BRØDR. BENDIX,

45, Raadhuspladsen, Kjøbenhavn K.

En Husmand.

Af Lærer A. Christensen i Sønder Tranders.

Du lærer, hvorledes man bygger dig Hjem,
du gamle og bøjede Slider,
— det lære du mig, og det lære du dem,
der trætte ad Asfalten glider —.
(Johan Skjoldborg.

Den, der paa det Tidspunkt, da disse Linjer skrives, besøger Husmand Lavst Vinter i Sønder-Tranders, vil træffe ham i et lunt og hyggeligt Husmandshjem, hvor alt bærer Vidne om Fremgang og en vis Velstaaenhed.

Huset er et Kroghus, saaledes som de fleste praktiske Husmænd ynder det. Det er nydeligt vedligeholdt, men der er bygget til det flere Gange, efterhaanden som det er gaaet fremad for dets Ejer. I den ene Ende, den gamle, er der Beboelseslejlighed bestaaende af tre smaa Stuer, Køkken og Spisekammer. Der er smaa Vinduer og lavt til Loftet, og af Møbler er der ikke andet og mere, end hvad der netop er Brug for til daglig Dag. Men paa Sengen er der varme uldne Dyner, og i Skabet hænger der stærke hjemmelavede Klæder. Overalt er der Renlighed og Orden. Der er ingen forloren Stads, det hele er ægte, solidt og godt. I den anden Ende af Huset, den Ende, hvor Indtægten gror, staar der 4 prægtige blankbrogede Køer, en værdifuld Følhoppe, en Plag, en Kalv og to Stier med Svin. Laden er fyldt til sidste Krog med et rigt og velbjerget Avl, i Foderloen er der fuldt op af malet Korn, Klid og Oliekager, og ude paa Toften ligger der lange Batterier af Runkelroer, Gulerødder, Turnips og Kartofler. Møddingen er sat op med skarpe Kanter omtrent som en Tørvestak, og ved Siden af den er der en rummelig Ajlebeholder. Der er gode tidssvarende Avlsredskaber og foruden den grønmalede stive Arbejdsvogn staar der en pæn og passende Fjedervogn.

Kort og godt — Lavst Vinter har et dejligt Hjem.

— — — Men hvad er der nu gaaet forud? Hvorledes er det Hjem „bygget"? Derom skal her fortælles.

— — — Lavst Vinther er født den 7. August 1848 i et lille Husmandshjem ude paa Porsheden i Nørholm Sogn, et Par Mil fra Aalborg. Faderen deltog i Krigen i alle tre Aar og sad, da Lavst kom til Verden, som Krigsfange i Hannover. Det første, han saa af sit førstefødte Barn, var en lille Haarlok, som blev sendt ned til ham i et Brev. Det kunde ikke undgaaes, at Faderens lange Fraværelse førte økonomisk Tilbagegang i Hjemmet med sig, og værre blev det nogle Aar senere, da Moderen, efter at Børneflokken var voxet til 5, blev syg og svag. I 4 Aar laa hun paa sin Seng, og i de 4 Aar maatte særlig Lavst som ældste Barn i Huset pleje hende og efter hendes Anvisning udføre al huslig Gerning, saa godt han kunde. Han maatte hjælpe de smaa Sødskende, rede Seng, feje og

lave Mad, medens Faderen sled dobbelt haardt ude for at skaffe Føde til dem alle. Det var en haard Skole for en en lille Dreng, men den udviklede Tænksomhed, Dygtighed og Flid. Moderen døde, da han var 11 Aar, og i de følgende tre Somre var han Hyrdedreng hos en Gaardmand paa Egnen. Af den første Sommers Løn fik han til egen Raadighed 1 Mark, og for den Mark kjøbte han Messingtraad, hvoraf han i sin Fritid lavede Hægter. Hægterne solgte han omkring i Byen, og da hele Partiet var omsat, viste det sig, at hans Formue var fordoblet, hvorefter der strax blev gjort nyt og større Indkjøb. Da han var konfirmeret blev han fæstet hen for en Løn af 16 Rdlr. Faderen gav ham en gammel Kiste og kørte selv med ham hen til Husbonden. Undervejs lod han Drengen forstaa, at nu var det forbi med Hjælp fra Hjemmet, for Fremtiden maatte han staa paa egne Ben. Og saaledes blev det. Men Lavst var økonomisk anlagt. Han bødede selv de gamle Klæder og strikkede selv sit Uldtøj. Der gik ikke noget af hans Løn til Unytte. Han var vel lidt og blev længe paa Sted, aftjente sin Værnepligt og stod saa, 25 Aar gammel, med „en godt klædt Krop" og 100 Rdlr. kontant. Videre kunde det med den Tids Løn ikke drives. Den Pige, der havde vundet hans Hjærte og som nu igjennem de mange Aar har været ham en god Hustru, havde med en Sparsommelighed, der ikke stod tilbage for hans, lagt 30 Rdlr. tilside. Og med disse smaa Summer i Baghaanden holdt de Bryllup og satte Bo i Sønder-Tranders. De flyttede ind i et lille forfaldent 5 Fags Hus, som tilhørte hendes Moder Dette Hus, til hvis Grund der kun var Brugsret, fik de paa den Betingelse, at de paatog sig Forsørgelsen af Moderen og en ældre svag Datter, som var hjemme hos hende.

Under saadanne Kaar tog de fat med det bestemte Formaal at arbejde sig frem, saa vidt det paa nogen Maade kunde ske. Og de sled ærligt i det begge to. Hun fulgte ham ud i Mark og Kjær saa ofte hun kunde. I Aarets 3 Sommermaaneder skar de Tørv og arbejdede da Uge efter Uge 18—19 Timer i Døgnet. Lavst Vinter var en dygtig og paalidelig Arbejder, som Folk gerne vilde have fat i. Bestandig var han med, hvor der skulde

Kræfter og Udholdenhed til. Vinter efter Vinter stod han fra Morgen tidlig til Aften silde med Plejlen i Haand og tærskede paa Tønde. Det er en karrig Løn, der pines ud af en Plejl, men han svang den ufortrødent ved Dagens Lys og ved Lygtens Skin. Kun naar Frosten blev rigtig bidende hængte han Plejlen paa sin Knag og forlod Loen, ikke for at krybe til Kakkelovnen, men for at gaa den lange Vej ned til Fjorden, hvor han da stod Dagen igjennem paa Isen og stangede Aal. De lange Vinteraftener strikkede han, beslog Træsko eller fuskede lidt med Blikkenslagerarbejde. Efterhaanden som der kom Børn — ialt 6, hvoraf de 2 døde som smaa — blev Konen stærkt bundet til Hjemmet, men hun slog sig aldrig til Ro med blot at passe det. Al den Tid, hun kunde faa tilovers, benyttede hun til at vaske og sy for Tjenestefolk og desuden passede hun en lille Mel-, Gryn og Brødforretning, som de efter nogle Aars Forløb fik sat i Gang.

Paa den Maade gik der 15 Aar. Saa var de naaet saa vidt, at deres kontante Formue udgjorde 1500 Kr., og det Hjem, de boede i, var fra en skrøbelig og faldefærdig Hytte forvandlet til et stærkt og velindrettet Hus, til hvis Grund der i dyre Domme var købt Ejendomsret. Det havde i alle de Aar været deres store Ønske selv at faa Jord og Landbrug, og der bød sig nu en Lejlighed, som de efter megen Overvejelse tog imod. De solgte da deres lille Hus og flyttede ind i det nye Hjem. Og hvorledes var saa det?

En forreven og ødelagt Bygning og 3¼ Td. Land paa tre forskjellige Steder — det var den Herlighed, det efter 15 Aars utrættelig Higen var bleven muligt for dem at gaa ind til, og det var langt fra nogen Dans paa Roser, der nu forestod dem. Men nu var det deres *egen* Jord, de skulde dyrke, deres *eget* Korn, de skulde høste, deres *egen* Ko, de skulde malke, det var Sagen. Bygning og Jord kostede tilsammen 2700 Kr. Af Besætning og Avlsredskaber fulgte intet. Først blev der rettet og tættet lidt ved Huset, og saa blev der købt en Ko. Og som der var meget at gøre der hjemme, var der ogsaa meget at gøre med Jorden. Uden for Huset laa der et Par Skpr. Land bestaaende af høje Jordvolde og dybe

Sandhuller, de blev i Løbet af det første Aar ved megen Flid omdannet til jævn og dejlig Toft og indhegnet med Hvidtjørn. Den følgende Vinter blev den første Ager i Marken kulegravet, og en stor Lavning blev fyldt op. Høsten blev derefter saa rigelig, at der kunde købes en Ko til og saa blev Lavst Vinter kørende. Hans to sortbrogede Køer fik Sele paa og lærte snart at trække Vogn saa vel som Plov og Harve. Ager efter Ager blev kulegravet, et Stykke Eng, som var for fugtigt, blev udgrøftet og Avlingen blev bedre og bedre. Der blev Foder og Rodfrugt til 3 Køer, og der blev Korn og Kartofler til 5—6 Svin aarlig. Nu begyndte det at blive et Husmandsbrug, saaledes som han saa ofte havde tænkt sig det i de mange Aar, han havde slidt for at faa det. Hans Køer tog Præmie paa Dyrskuerne, og selv fik han Præmie og Rejseunderstøttelse af Landboforeningen. Efter 7 Aars Forløb var hans Husmandsvrug kendt i vide Kredse som et af de bedste, og rejsende Husmænd lagde mere end en Gang Vejen derom.

Lavst Vinter syntes imidlertid, at han nok kunde tumle lidt mere Jord end de 3¼ Td. Land, han havde, og da der saa blev en god og godtbeliggende Marklod paa 5 Tdr. Ld. til Salg, købte han den for en Pris af 3500 Kr. Den Mark har han nu haft i 2 Aar, og Bygningen er udvidet, og Besætningen er forøget, Koselerne ere hængte paa Loftet, og der staar Heste i Stalden. Det hele er, som det foran er skildret, i udmæret Gænge. Sidste Aar leverede han 28,000 Pd. Mælk til Mejeriet, fedede 5 Kalve og 10 Svin og solgte et Føl.

„Men“ — siger han selv „her er sandelig meget at gøre endnu.“ Og det passer vel nok.

Det Arbejde, der e r gjort, er imidlertid saa smukt og godt, at det gør sin Mester Ære.

Endnu er Lavst Vinter kun godt 50 Aar gammel. Vel er hans Ryg bøjet og hans Gang tung, og det bedste er taget af ham, men saaledes som han gaar derhjemme travlt beskæftiget i sin Bedrift, og som han sidder her paa Billedet, ser han ud til endnu i mange Aar at kunne krumme sine Næver til kraftige Tag. Og sker det, at han faar Lov til at leve længe med godt Helbred i det Hjem, han med saa stor Flid og Udholdenhed har „bygget“, saa

vil alt, hvad der endnu staar tilbage at gøre, sikkert blive udført.

Det kan vel passe paa ham, hvad der staar i Sangen:

Mer Ridder du er med din barkede Haand,
end mangen, der pyntes med Stjerner og Baand
og tripper paa bonede Gulve.

Store eller smaa Landbrug?

Nationaløkonomerne har hidtil betragtet det som et uløst — og vel nærmest som et uløseligt Spørgsmaal, hvilke Ejendomme, de store eller de smaa, der maatte anses for at være de mest hensigtsmæssige, de mest rentable. Paa de store var man istand til at forskaffe de mest fuldkomne Redskaber og Maskiner, men paa den anden Side savnede man her den store Fordel, den mindre Jordbruger har deri, at Bedriften ikke er større, end at han kan overse den og selv udføre eller dog personlig lede Arbejdet paa alle Punkter. — Der var Fordele og Mangler paa begge Sider, og Theorien dristede sig ikke til at udtale nogen afgørende Dom i Sagen.

Den store Masse af praktiske Landmænd har sikkert allerede i lang Tid haft saa nogenlunde Klarhed over det omhandlede Spørgsmaal, men deres Anskuelse, der støttede sig paa den rent umiddelbare Betragtning af Forholdene, har savnet den videnskabelige Begrundelse, der skal til for at sætte sig i Respekt overfor de theoretiske Beviser og Hypotheser.

Med det Maal for Øje at faa Sagen klart belyst er der det sidste Par Aar udført et meget omfattende Arbejde, idet man har undersøgt Driftsforholdene paa ca. 25,000 af Landets Ejendomme lige fra de allermindste

Huse til de største Herregaarde — et Arbejde, der endnu langtfra er afsluttet, men som dog allerede nu har givet en Mængde højst værdifulde Bidrag til Spørgsmaalets Løsning. — Et Par af dette Arbejdes Resultater meddeles her i ganske korte Træk.

Hosstaaende Tavle belyser nogle faa karakteristiske Træk fra Driftsforholdene paa ialt 3254 Ejendomme i Salling. Disse Ejendomme (jfr. Kolonne 1) er ordnede i ni Grupper efter Størrelsen af det tilliggende Areal (jfr. Kol. 2): under 1 Td. Ld., 1—2, 2—4 Tdr. Ld. osv.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ejendommenes		Kornarealet i Procent af		Andet besaaet Areal i Procent af		Det dyrkede Areal i Procent af det hele Areal.	Græslejets Varighed Aar.	Driftsomløbets Varighed Aar.
Antal	Størrelse i Tdr. Ld.	det hele Areal.	det dyrkede Areal.	det hele Areal.	det dyrkede Areal.			
520	højest 1	11.3	33.8	13.7	41.2	33.4	(4.4)	(22.7)
78	1-2	33.9	46.6	12.3	16.9	72.8	1.9	6.5
190	2-4	41.3	48.8	11.4	13.5	84.7	2.4	7.8
483	4-8	42.4	49.5	9.3	10.8	85.6	2.4	7.6
612	8-16	38.1	48.3	7.6	9.6	78.8	2.6	7.9
517	16-32	36.3	48.0	6.5	8 5	75 7	2.8	8.0
474	32-64	35 5	47.6	5.4	7.2	74.5	3.0	8.3
308	64-128	33.4	46.0	4.0	5.5	72.6	3.1	7.9
72	ov. 128	28.9	43.5	4.1	6.1	66.5	3 8	8.9

Til Belysning af Spørgsmaalet, paa hvilke Ejendomme man er naaet længst frem i Retning af at faa hele Ejendommens Areal under Plov, viser Kolonne 7, at Gruppen paa 4—7 Tdr. Ld. har Fortrinet, idet man her er naaet frem til at faa 85.6 Procent af Arealet opdyrket; hvad enten man gaar til de mindre eller til de større Ejendomme, bliver Forholdet daarligere, og det i jo højere Grad jo længere man gaar op eller ned. At de allermindste Huse kun har 33.4 Procent af Jorden indtagen til landbrugsmæssig Dyrkning, er begrundet i, at Hus og Have her optager en uforholdsmæssig stor Del af Arealet, men en lignende naturnødvendig Aarsag til, at de største

Gaarde kun har 66.5 Procent af Arealet under Plov, gives ikke.

Det er hermed givet, at de mindre Ejendomme er de i videste Omfang opdrevne, man har ikke forholdsvis saa store Strækninger liggende udyrket hen som paa de store Gaarde, — men heraf følger dog ikke, at de mindre Ejendomme tillige er de bedst drevne.

For ogsaa at faa dette sidste Punkt klaret maa man betragte Kolonnerne 8 og 9, idet man dog her maa se bort fra Ejendommene paa under 1 Td. Ld., — disse Ejendomme kan jo overhovedet ikke betragtes som egentlige Landbrug: en Blegeplads eller en lille Toft virker altfor stærkt overfor det ubetydelige Areal og giver det Udseende af, at Græslejets Varighed her er urimelig lang, og at Driftsomløbet er mere end 20-aarigt; men saasnart vi faar med rigtige Landbrug at gøre, viser det sig, at baade Græslejets og Driftsomløbets Varighed tiltager samtidigt med Ejendommens Størrelse. Endvidere viser de mere specificerede Tal, at de mindre Ejendomme i langt højere Grad end store er inde paa Dyrkningen af Grøntfoder og Foderroer, saa man fuldt ud tør slaa fast, at Rotationen foregaar hurtigere, og at Driften er mere intensiv paa de mindre Landbrug end paa de store.

For Sallings Vedkommende er det saaledes klart, at de mindre Ejendomme ikke alene er de „videst" drevne, men ogsaa de bedst drevne, hvad der ogsaa bliver bekræftet fra mange andre Egne af Landet og paa mange andre Maader, og i Praxis ser vi da ogsaa, at det er de mindre Jordbrugere, der for Tiden klarer sig bedst.

N. P. Jensen.

Da Bosse skulde sælges.

Skildring af det virkelige Liv.

Af Lærer N. Christensen, Sønder Tranders.

Et Sted i Landet — det kan være lige meget hvor — laa der et enligt Hus. Det laa langt fra nærmeste By og langt fra nærmeste Sted. Omkring ved Huset var der en lille Husmandslod, omkring Lodden var der dybe Grøfter.

Inde i det Hus i den lune Stald laa Bosse en Aften som sædvanlig og pustede og tyggede Drøv og tænkte paa ingen Verdens Ting. Men inde i Stuen sad Bosses Herskab, Husmandsfolkene Jørgen og Mette og de tænkte paa noget. De holdt alvorlig Raad, for der forestod en stor Begivenhed.

De var et Par halvgamle Folk. Ved megen Flid og Sparsommelighed var de allerede for flere Aar siden kommen i Besiddelse af det lille Kærhus, som de nu boede i. De levede fuldstændig for sig selv, søgte ingen Venner og havde ingen Fjender. Om Vinteren var der Uger imellem de talte med fremmede. Og havde ingen Børn. Ærlige og skikkelige var de, og hele deres Interesse var knyttet til deres lille Bedrift. Den Del af Verden, som laa udenfor de dybe Grøfter, betød for dem lidet eller intet, den Del af Verden, som laa indenfor de dybe Grøfter, betød for dem alt.

Men Jørgen og Mette var hjertensgode Mennesker, og der var i dem, som der vel er i de fleste, en Trang til at holde af noget. Og da de nu ingen Børn havde, og Forholdene sammen med deres stille og halvvejs sky Natur ligesom holdt dem borte fra Mennesker, saa kastede de al deres Kærlighed over paa deres Dyr. Hesten, Grisene, Hunden, Katten, Hønsene, Ænderne, Duerne og fremfor alt Køerne var deres bedste Venner, dem gjaldt deres bedste Tanker, og paa dem ofrede de en Kærlighed og en Omhu, der kunde have forslaaet til mere end et Dusin Børn.

— — — Nu sad de som sagt hin Aften inde i deres lille Stue og lagde gode Raad op. Det drejede sig om intet mindre end Salget af en Ko. Side om Side med Bosse laa der ude i Stalden to Køer til, begge

Kalve af Bosse, begge store og kraftige og fuldt udviklede som Bosse selv. Desuden var der en Kalv af samme gode Stamme, og saa stor Besætning kunde der ikke holdes. En af Køerne skulde bort. Men hvilken?

Bosse var ældste Ko i Huset. Hun havde givet dem dejlig megen Mælk, og der var kun godt at sige om hende. De holdt forfærdelig meget af Bosse. Men de holdt ogsaa meget af de andre, og saa var der det, at Bosse var ikke født der saaledes som de. Bosse var købt som spæd Kalv for 6—8 Aar siden. Det gjorde Udslaget. Naar alt kom til alt, stod de unge dem dog nærmest. Lodden faldt paa Bosse.

Blot hun nu kunde faa en god Plads.

Næste Dag var der Marked, og til det skulde Jørgen trække med Bosse. Saaledes blev Resultatet.

Men da Mette den Aften gik ud for at malke til Kvælds, tog hun en stor Skive Brød med. Den gav hun Bosse, som samtidig i milde Ord fik Meddelelse om, hvad der forestod. Og da Jørgen fodrede af, lagde han dejlig Kløverhø i Krybben for Bosse, medens de unge som sædvanlig fik deres Halm.

— — — Tidlig den følgende Formiddag trak Jørgen med Bosse. Da de forlod Huset stod Mette i Døren med Hunden paa Armen; den vilde løbe med, men denne Gang skulde den blive hjemme. Jørgen kunde ikke baade passe paa Koen og den, og desuden var Vejret ikke godt Idet Jørgen og Bosse passerede den smalle Bro, som satte Husmandslodden i Forbindelse med den øvrige Verden, raabte Mette:

„Tag hende saa endelig med hjem igen, hvis du ikke kan finde en god Plads til hende."

Bosse var tyk med Kalv, men desuagtet gik hun rask til, saa Jørgen maatte holde lidt igen, for at hun ikke skulde løbe Ange i sig. I Løbet af et Par Timer var de paa Markedspladsen.

Jørgen stillede sig stilfærdig paa en Udkant, men Bosse saa godt ud, og der kom strax Liebhavere.

„Hvad Tid skal den Ko kælve?" spurgte en Pranger.

Jørgen sagde Datoen.

Alligevel gik Prangeren hen og stødte Bosse heftigt i højre Side.

Det kunde Jørgen slet ikke lide.

„De behøvede ikke at behandle hende paa den Maade — tænkte han ved sig selv — Bosse havde aldrig slaaet Fejl, de kunde godt stole paa, at hun var med Kalv, som han sagde."

For at være sikker forlangte han betydelig mere for Bosse, end hun var værd.

Prangeren gik, og der kom andre til, men der kom ingen, som havde den rette Forstaaelse af, hvad Bosse i Grunden var for en sjelden Ko. De behandlede hende alle ordinært. Snart skubbede de hende til Side, eller de gav hende et Smæk over Benene for at komme til at tage Kalven i hende, snart greb de hende uvenligt ved Hornene for at tælle, hvor gammel hun var.

Jørgen blev mere og mere tilbageholden, og da der var gaaet en Times Tid, listede han af med Bosse. Han følte sig ordentlig lettet, da han var vel ude fra Markedspladsen.

Mens han gik paa Vejen hjemad, krydsede Tankerne stærkt i hans Hoved. Han var glad for, at han ikke havde solgt Bosse, og han vidste, at Mette ogsaa vilde være det, naar hun fik at høre, hvorledes det var gaaet. Gang efter Gang gjennemgik han alle Markedets Begivenheder for sig selv for rigtig at kunne fortælle dem, naar han kom hjem. Men der var en Tanke, som han mere og mere standsede ved, og det var den at faa opspurgt en Mand, hvis Køer i alle Maader fik en virkelig god Behandling. Kunde han blot finde saadan en Mand skulde Prisen ikke skille dem ad.

— — — Der var stor Gensynsglæde, da Jørgen og Bosse kom hjem. Og Mette sluttede sig fuldstændig til Jørgens Opfattelse. Bosse skulde ikke slippes, før de fuldt ud vidste, hvad hun gik ind til. I Løbet af Aftenen blev Spørgsmaalet drøftet meget nøje. Der var ingen af de Steder, de kendte, som, naar det kom til Stykket, var gode nok. De blev derfor enige om, at Jørgen næste Dag skulde gaa op til Byen for underhaanden at høre sig for. Det gjorde han, og paa den Tur lykkedes det ham at faa Oplysning om en Mand, som efter flere samstemmende Beskrivelser kunde byde Bosse en Plads, der tilfredsstillede alle Fordringer.

Den Mand boede en Mils Vej borte, og saa maatte

da Jørgen endnu en Gang i Stadstøjet for at aflægge Besøg hos ham. Det var en yngre Mand, som ejede en almindelig Bondegaard i sjælden god Drift, og det forholdt sig, som Jørgen havde hørt, at den Mands Køer blev ualmindelig godt behandlede.

Jørgen gik lige til Sagen.

„Jeg har en Ko, som jeg gerne vil have hertil," sagde han efter at have hilset Goddag.

Manden var ikke strax klar over, hvad Meningen var, men indlod sig i venlig Samtale med Jørgen, og inden ret længe baade forstod og respekterede han Husmandsfolkenes Tankegang og Følelse. De fulgtes ad ind i Kostalden, og hvad Jørgen der fik at se fyldte ham med Glæde og Beundring.

I lyse, rene, rummelige Baase stod der to lange Rækker af store prægtige Køer med spændte Yvre og blanke Kroppe. Det var let at se, at de Køer havde det godt. Ingen Brølen og ingen Uro. Ikke en af dem savnede noget, tykke, velfodrede og veltilpasse var de alle som en.

Jørgen lagde nøje Mærke til alt og tænkte paa Bosse. Her kunde hun faa det godt. Og til hans store Glæde lovede Manden at tage hende. Prisen kom de let over, Jørgen blev lovet hver Øre, han forlangte. Han blev helt livlig og meddelsom, og da han kom ind i Stuerne til Smørrebrød og Kaffe, fortalte han udførlig om sin lille Bedrift og om Livet derude i Kærhuset.

Sluttelig blev det aftalt, hvad Dag Bosse skulde leveres, og saa gik Jørgen som en lykkelig Mand hjem for at fortælle Mette om det heldige Udfald af hans Besøg.

Mette sad i tavs Forundring, mens Jørgen aflagde Beretning, men da han var færdig, udbrød hun:

„Jeg vil med, naar Bosse skal leveres, og Hunden — den sad som sædvanlig paa hendes Skød — skal ogsaa have Lov at komme med."

Og saaledes blev det.

Paa Leveringsdagen stod Jørgen op lidt før end sædvanlig for at fodre og for at strigle. Køerne blev striglede hver Dag, men den Dag fik Bosse særlig grundig Behandling, og hun var, da hun erklæredes færdig, som slikket fra Nakkehul til Halespids.

Det var først paa Foraaret. Det frøs lidt, og der var faldet et fint Lag Sne. Mette havde derfor af nogle Sække syet et stort og varmt Dækken. Da alle Forberedelser til Rejsen var trufne, blev Bosse trukket ud, Dækkenet blev lagt paa hende, og saa gik de — Jørgen i Spidsen, saa Bosse, saa Mette og saa Hunden, der ligesom følte Øjeblikkets Alvor og fulgte Mette lige i Hælene.

— — — De kom til Bestemmelsesstedet tidlig paa Formiddagen og de blev venligt modtagne. Manden betragtede Bosse og var meget tilfreds med hende. Hun svarede fuldstændig til Jørgens Beskrivelse, og Prisen passede. Jørgen trak hende selv op i den anviste Baas og bandt hende omhyggeligt. Blot hun nu vilde æde.

Der blev lagt Foder for hende, men hun rørte det ikke. Husmandsfolkene saa betænkelige til hinanden.

Imidlertid blev de viste omkring og fik hele Besætningen at se. Jørgen havde jo set det hele før og fremsatte orienterende Bemærkninger for Mette. De saa kun smukke velplejede Dyr, og de var særdeles tilfredse — bare Bosse vilde æde.

Saa kom de ind og blev opvartede og baade Manden og Konen passiarede forstaaende med dem. Samtalen drejede sig selvfølgelig mest om Bosse. Jørgen og Mette skiftedes til at fortælle om Bosses Kalve, om hvad hun var vant til at æde, om hvor megen Mælk hun kunde malke, og om alle de Egenskaber hun i det hele taget var i Besiddelse af.

Inden de sagde Farvel, var de ude i Stalden for at tage endelig Afsked. Foderet laa urørt endnu, og Bosse saa paa dem med store klare Øjne. Idet de forlod Stalden vendte Jørgen sig i Døren og sagde:

„Du har været os en god Ko lille Bosse, og nu har vi ogsaa fundet en god Plads til dig, slaa du dig nu til Taals."

Dermed var Bosse leveret. Jørgen og Mette takkede mange Gange og gik.

Men inderst inde var de ikke saa glade nu, da de gik, som da de kom. Der var kommet et Skaar i Glæden, thi hvad hjalp det altsammen, naar Bosse ikke vilde æde.

De tænkte kun paa denne ene Ting, medens de gik hjem, og de tænkte paa den i en—to—tre fire Dage.

Saa var de naaet saa vidt i Tankerne, at Bosse stod for dem som en tynd, oplivet og sulten Skabning, der var nær ved at gaa helt til, og saa maatte de have Visshed — Jørgen gav sig paa Vandring hen for at se, hvorledes Bosse havde det.

I Virkeligheden var deres Tanke slet ikke fejl. Bosse nægtede haardnakket at tage Næring til sig. Hun længtes og dertil kom, at hun i al sin Tid aldrig havde smagt andet Foder end det, der voxede paa den lille Kærlod. Det hele havde en ganske anden Smag her. Hun snøftede til det, men tog det ikke.

Jørgen vilde knap tro sine egne Øjne, da han saa, hvor smal og indfalden hun var. Hun kendte ham strax og, da han tog lidt Hø og lagde for hende, aad hun, mens han stod i Baasen hos hende, for første Gang, efter at hun var kommen der. Han lagde ogsaa Roer for hende, men dem aad hun ikke.

Jørgen var dybt bedrøvet og spekulerede meget paa, hvad der var at gjøre. Omsider kom han med det Forslag at forsøge, om ikke Bosse vilde æde, naar hun fik af de Roer, hun plejede at faa, og han tilbød at komme med et Par Skæpper af deres egne den følgende Dag.

Han kom, og der blev lagt Roer i Krybben. Og saa god var Bosses Næse, at den strax sagde hende, hvor de Roer var fra — hun aad dem med glubende Appetit. Jørgen var lykkelig over sit gode Indfald, og han forsikrede Bosse, at hun skulde faa et helt Læs Roer fra sit gamle Hjem.

Og han holdt sit Løfte. Næste Dag kom han med Roerne.

— — —

Lidt efter lidt tabte Bosse Længselen efter sit gamle Hjem og fandt sig vel tilfreds i det ny. Hun aad og drak og blev tyk og fed som før. Og hun pustede og tyggede Drøv og tænkte paa ingen Verdens Ting.

Men ude i Kærhuset sad Jørgen og Mette, og tit og ofte talte de om Bosse og skænkede hende en kærlig Tanke.

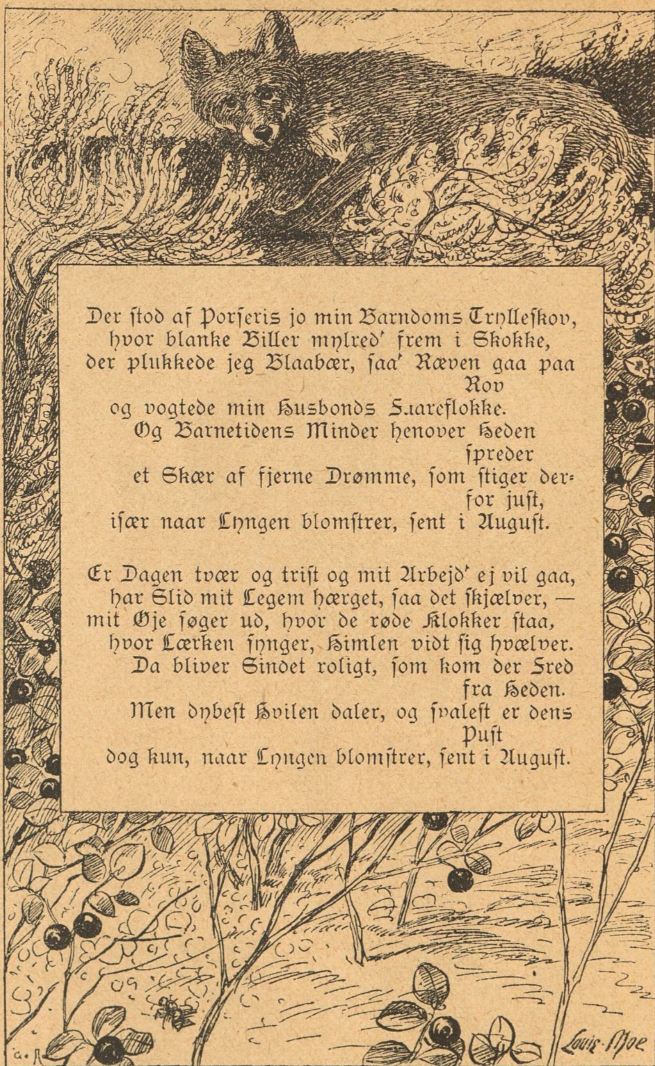
Og en Gang imellem fulgtes de ad til Gaarden for at se, hvorledes hun havde det.

Naar Lyngen blomstrer.

(Hedebonden synger):

Med Heden har jeg siden min Hytte her blev bygt
i Kamp og Kiv og stadig Stridsmaal levet:
Jeg vækker op til Liv, hvad Aarhundred slumred' trygt,
den bryder ned — til Jord min Krop er blevet.
Men stundom over Heden der gaar en stille Luftning,
som bringer til mit Hjerte et sødt og sælsomt Pust,
især naar Lyngen blomstrer, sent i August.

Louis Moe

Der stod af Porseris jo min Barndoms Trylleskov,
hvor blanke Biller mylred' frem i Skokke,
der plukkede jeg Blaabær, saa' Ræven gaa paa Rov
og vogtede min Husbonds Faareflokke.
Og Barnetidens Minder henover Heden spreder
et Skær af fjerne Drømme, som stiger der-for just,
især naar Lyngen blomstrer, sent i August.

Er Dagen tvær og trist og mit Arbejd' ej vil gaa,
har Slid mit Legem hærget, saa det skjælver, —
mit Øje søger ud, hvor de røde Klokker staa,
hvor Lærken synger, Himlen vidt sig hvælver.
Da bliver Sindet roligt, som kom der Fred fra Heden.
Men dybest Hvilen daler, og svalest er dens Pust
dog kun, naar Lyngen blomstrer, sent i August.

Med Heden har jeg siden min Hytte her blev bygt
i Kamp og Kiv og stadig Stridsmaal levet:
Jeg vækker op til Liv, hvad Aarhundred slum-
red' trygt,
den bryder ned — til Jord min Krop er blevet.
Men naar min Dag udrinder, plant Ros-
marin paa Graven
og læg mig kun til Hvile af Hedens Vind
omsust, —
dog helst naar Lyngen blomstrer, sent i August.

Johan Skjoldborg.

Fra Fattiggaardenes Tid.

Af Edv. Egeberg.

Med Tegning af C. Henningsen.

Uvejret havde i flere Dage staaet og luret bag nogle sorteblaa Skanser af Skyer — nu begyndte det at rykke ud. Det meldte sig med noget fint Sne, baaret frem af en sviende Nordenvind.

Skoven stod ligesom og ventede paa at tage imod det.

De svære gamle Bøge paa Bakkeskrænten i Nordvest stod i rank og rolig Vælde med de store Kroner, som gennem mangfoldige Vintre havde budt Storm og Uvejr Trods. De frygtede ikke, de vare faste paa Foden, deres Rødder gik langt ind under Skovbunden og hagede sig fast med Tusinder af fine Trevler.

Falder vi, saa falder det hele! nikkede de til hverandre, da Vinden begyndte at fløjte gennem Grenenettet.

Og de store Kolonner af Graner sluttede sig ligesom tættere sammen og stolede paa deres tætte Rader, deres Haardførhed og Sammenhold. De spidse Naale strittede ud som Millioner af Bajonetter mod Stormens hidsige Rytterangreb.

Men yderst mod Nord, mellem Lyng og Mos, enlige og ligesom glemte, stod nogle forpjuskede, gamle Fyrrer. Stammen var mosset og mør, og Kronen af Vestenstormene tvunget næsten ned mod Jorden.

Gennem disse udsatte, haardt behandlede, de første, der kom til at deltage i den store Træfning, som forestod, gik Vinden som en ængstelig Hvisken, en Bøn om Naade, ja som et Dødssuk. Maaske red de endnu denne Storm af — maaske, hvis den ikke blev for lang og voldsom; men saa vilde vel Snelaget komme og lægge sig hensynsløst og kvælende i Uger, maaske i Maaneder, og naar de ved Foraarstid engang atter dukkede op af det, saa var det maaske med knækket Stamme.

— Saa kom da Uvejret ridende ud af sin blaasorte Skanse med al den vilde Hærs Hensynsløshed. Den fine,

svirpende Sne og de smeldende Hagl drev i lange oprette Bølger fremad over Heden i voldsom Fart op over Forpostkæden mod de svære, gamle Bøge og de tætte Kolonner af Graner under Stormens øredøvende Hurraraab.

Det blev et Tredages-Vejr med Fog og Knog.

Sneen røg i Flammer hen over Jorden, som om det ganske Land stod i Brand, dyngede sig op i Dale og Skove, slog Smaafuglene til Jorden, ned i Driven, naar de prøvede at flagre op mod Uvejret, og kvalte deres ængstelige Pip med Hvislen og Fløjten. Bønderne kom kun ud af den lune Stue, naar der skulde fores og vandes, og Smaafolk frøs og ventede.

Den gamle Jord og den ganske Skabning syntes gemt og glemt paa Bunden af et oprørt Hav.

Den fjerde Dag havde Uvejret raset sig træt, Sneskyerne havde udtømt deres Indhold, og Solen stod blank paa en skyfri Vinterhimmel og lo ned til de hvide Marker som et Barneøje til en Kremkage. Frem gennem den dybe Sne æltede Folk i lange Støvler, svedende og pustende, men inderlig fornøjede over den blanke Dag og Uvejrets Ophør.

En Kane arbejdede sig møjsommeligt frem ad Landevejen, op gennem Skovene. I Kanen sad en Mand i laadden Hue, Pels og Fodpose. Han skyndede stadig paa Kusken, som stod bag ham.

Det var Distriktslægen.

„Satans, med den dybe Sne! Vi kommer ikke hjem før Middag, og saa kan man faa Lov til strax at skræve over i en anden Slæde og jolle af paa Landet igen. Det er et Hundeliv at være Læge. Ingen Søvn, ingen Mad — kør da for Fanden — det tykke Bondeøg tager sku' ingen Skade af at strække ud!" brummede han.

Doktoren tændte sig en Cigar og pustede Resten af Misfornøjelse ud med den blaa Røg.

Ved Foden af Bakken, lige i Skovkanten, mødte Kanen en gaaende.

„Hold et Øjeblik, Kusk!" befalede Doktoren.

„Godmorgen, Niels Matisen," raabte han til den gaaende, som æltede sig frem med foroverbøjet Krop. „Ja, det er sejt Føre, men nu har de jo ikke saa langt op til

Kroen, og Per Kromands Kaffe og Brændevin er ikke sluppet op endnu!"

Den tiltalte saa op med et svedigt, fedt Ansigt og missede med Øjnene mod Solen. Derpaa tog han sin Hat af til Hilsen. Det dampede op fra hans Hoved som fra en kogende Gryde.

„Godmorgen, Hr. Doktor! Hvor har De været henne saa tidlig paa Dagen?"

„Paa Fattiggaarden. Nu fik han da omsider Held til det, den gamle Ole Skærbæk, deres tidligere Daglejer. Han har hængt sig i Nat. Jeg har været oppe at syne Liget. Han var fem og halvfjerds og kunde endda ikke vente til Tiden, det gamle Menneske! Haha! Jeg forstaar det sku ikke; han havde det jo langt bedre nu end ude i Skovhytten — deres Villa, de véd — men det var jo rigtignok ogsaa lavet saa Fandens bekvemt for ham denne Gang!"

„Hvordan det?" spurgte Niels Matisen og anbragte sin Stok bag sig som et tredie Ben.

„Jo, ser De, han har jo prøvet paa de Kunster før, og saa havde de sat en gammel halvfjollet en af Lemmerne, som altid falder i Søvn, naar han sætter sig ned, til at passe paa ham. Det var Fandens fiffigt! Haha! Og lige ovenover Sengen var der et godt stærkt Femtommerssøm — hvad! brillant! Der plejede nok ellers at hænge en Flæskeskinke paa det Søm — Ole syntes der manglede noget, ogsaa — hahaha —

Doktoren var kommen i godt Humør under Fortællingen.

„Føj!" sagde Niels og spyttede ud i den hvide Sne."

„Farvel, Matisen! De er vel raske oppe hos Dem? Naa! Farvel, Farvel! Satans Føre! Kør saa Kusk!

Doktoren kørte oplivet videre.

Da Ole Skjærbæk var tredive Aar gammel, havde han som Tjenestekarl ved Sparsommelighed tjent sig to Hundrede Daler. For dem købte han sig en lille Lod ude mellem Bakkerne i Skovens Udkant — og saa havde han taget fat for egen Regning.

Indenfor hans brede, haarede Bryst havde altid boet en ubetvingelig Længsel efter Selvstændighed, Uafhængighed, naaet ved egen Hjælp.

Bakkerne var stærkt laadne af lang Lyng og tætte Egepurrer. Mod dem fældede Ole sin bredbladede Spade. Han ryddede og rodede, saa de jævnt skraanende Skrænter snart bølgede med Rug.

Naar Folk i tidlige Vintermorgener kom forbi Oles Hus, saa var der Lys paa Loen, og indenfor lød Oles taktfaste Plejelslag. Og i lyse Maanenætter brugte den kraftige Slider sin Hakke og Skovl i Mærgelgraven.

„Du slider dig fordærvet, Ole!" sagde Naboerne, som kom forbi. Men Ole gav et lille gemytligt Grynt fra sig og hug Spaden i Jorden til et rigtig dybt Greb.

Det skred for ham, det følte han, og derfor var der, trods det haarde Slid, i de Aar et lyst Glimt i hans Øje og et lille lunt Smil om hans Mund.

„Fremad!" sang det i ham, hver Gang hans stærke Arm satte Spaden i Jorden, og Plejlens Slag mod Logulvet var som Takten i den Haabets Melodi, der klang for hans Øre.

Da han var tæt op mod de fyrretyve, giftede han sig.

Han var ikke nogen statelig Brudgom. Det stadige Arbejde hen mod et bestemt Maal havde vel givet hans Ansigt Karakter, men Vind og Slud og Solskin i Forening havde forsynet det med Furer og Rynker og gjort Huden brun og haard som Læder. Og saa var hans Ryg bleven kroget under de mange Spadeslag, hans Fingre vare haarde og senede som Fuglekløer, og hans Gang var bleven tung og slæbende af den megen Muld under Træskoene.

Pigen, han fik, var af omtrent samme Alder som han selv, og han havde gaaet og set mildt til hende gennem en Række Aar, men først nu mente han, at Giftermaal ikke længer for ham var et økonomisk Vovestykke.

Giftermaalet blev dog et skæbnesvangert Skridt for Ole; thi hvor trofast end hans og hans Hustrus arbejdsvante Hænder holdt sammen i det, der mødte, saa gik det Aar for Aar tilbage for dem.

Hun var ofte og længe syg, Børn kom der mange af,

og de var ogsaa sygelige i deres Opvært. Ole var en god Kunde for Doktor og Apotheker.

Til dette slog sig stadige Uheld blandt hans Kreaturer og en Række daarlige Aar.

Ole sled, trods alt dette, trofast videre, men Haabet var slukt i hans Øje. Han sled for at holde den truende Nød ude og for at holde sig flot af Fattigvæsenet. Det lykkedes ogsaa for ham, men Børneflokken voxede op i Sult og Pjalter

Da den sidste havde forladt den fattige Rede — de fleste var gaaet over paa den anden Side af Atlanterhavet — var Ole et Vrag. Lidt Havearbejde, lidt Kostebinding — det var det eneste den gamle, udslidte Mand evnede.

Nu boede han og Hustruen i en lille jordløs Hytte mellem Lyngbakkerne, der gik op mod Skoven.

Lyngtaget paa den ene Side hvilede paa Bakken som en gammel beget Sydvest paa en kraftig Nakke og to brede Skuldre, og ud under den modsatte Tagflade tittede, som et undseligt Ansigt under en bred Hatteskygge, en hvid Væg med én Dør og to Vinduer.

Her var ganske kønt om Sommeren, naar den brune Lyng med Gyvelbuskene i lignede Fløjel med Guldbrodering paa, og naar Sommervinden paa lette Fødder travede hen over Lyngtoppen og fik dem til at bølge.

Og hen paa Eftersommeren, naar Gyvelen blev grøn og Lyngen rød af Blomster, saa var der ogsaa smukt — for hvem der havde Øje for det. De to gamle saa det sikkert ikke. De havde gennem deres slidsomme Liv nærmest vænnet sig til at betragte Naturen som en Fjende, der skulde undertvinges for at afgive det daglige Brød. Vinterens Uhygge forstod de bedre end Sommerens Skønhed.

Vinterens Tale var en gammel Bekendt; det var det tunge, ubarmhjærtige Livs tunge og ubarmhjærtige Sprog. Da kom Stormen susende som en stor Rovfugl oppe fra Skoven, svang sig paa sine brede Vinger ned gennem den trange Dal og søgte at baske Hytten om. Det knagede i Stolper og Sparreværk og tudede som en Ugle i den vaklende Skorstenspibe. Da saa de gamle sky op mod

de jagende Skyer, og Ole satte Stivere mod den møre Væg.

Eller ogsaa drev Sneen for den sviende Frostvinds Kast vandret gennem Dalen, hvislede om Hushjørnet og pinte sig ind gennem enhver Aabning i den møre gamle Kasse. Da maatte Ole op paa Loftet og med rystende Hænder tætte Hullerne i Taget.

Eller ogsaa kom Stormen jagende, dragende og slæbende med hele Bunker af sorte Regnskyer, som heldte deres Indhold ned over Bakkerne, saa Vand og Grus skyllede ind i Dalens snævre Rende. Da maatte Ole ud med sin Skovl og vise det udenom det gamle Hus.

Inde i det ensomme, møre Skur levede de da under et sodet Loft, hvor Bjælken tvang én til at bøje Nakken, mellem en Seng, en Dragkiste, et Bord og to Stole — det var det Overskud, som et helt Livs Slid og Slæb for andre havde bragt dem selv. Gigtsvage Lemmer, halvt udslukte, rindende Oldingeøjne, Rynker i Masse havde de endvidere bragt med sig ud af Livets Arbejde. Det rastløse Liv udenom dem havde ikke længer Brug for dem. De vare skyllede bort og laa som ilanddrevet Vraggods, henslængt i Ensomheden i denne snævre Dal.

„De er ikke til noget mere! Vi maa snart have dem paa Fattiggaarden!" sagde Sogneraadsmedlemmet, Mikkel Peter og krummede sit Piberør.

Og en Dag, Niels Matisen kom forbi, sagde han til Ole:

„I skulde give Jer ind paa Fattiggaarden, der faar I det meget bedre: Jeres gode Forplejning og ingen Sorg for Udkommet!"

Niels Matisen mente dem det godt paa sin Vis.

Men Ole rystede paa Hovedet. Han sagde ingen Ting, men han tænkte maaske desto mere.

Herude havde de dog Friheden!! Han nævnede ikke Ordet, saaledes som det saa tit nævnes i Begejstring i Tale og Sang, hvor det svinges som en Fane over Hovedet paa store Folkemasser og faar Øjnene til at flamme for dem som en lysende Stjærne, et stolt Begreb med indholdstung Historie bag sig. Men den gamle havde dog plantet Fanen udenfor sin fattige Hytte, og med sine

krogede Fingre om Stangen vilde han holde Vagt om den til det sidste.

Rigtignok afstak deres Affældighed en meget snæver Kreds, indenfor hvilken de kunde bevæge sig, men der kunde de ogsaa bevæge sig frit. De kunde staa op, naar de vilde, og gaa i Seng, naar de havde Lyst. De kunde gøre Ild paa Skorstenen, sætte Kaffekedlen paa, gaa ud i Solen, rokke rundt i Skoven, naar det passede dem. Frihedens Goder vare ganske vist ikke store, men saa havde de, hvad der er ligesaa meget som Friheden selv: Bevidstheden om at være fri.

Oles sejge Greb om Fanestangen var af en ligesaa højbaaren Oprindelse som de blanke Øjne og de stormende Hurraraab.

Og hvilket Selskab vilde de ikke komme i dernede paa „Gaarden": Røde-Niels, Skalle-Dorte, Soldater-Mine, Anders Hose — alle disse Udskud, som Drik og anden Daarlighed havde bragt derned.

Ole rystede paa Hovedet og satte sin Stok fast i Jorden: Han var fattig, bundfattig, men ingen kunde sige ham noget paa af nogen Slags.

Da Niels Matisen var gaaet, gik han hen og klappede sin Hustru, hans gamle trofaste Kammerat paa Kinden. Han sagde ingenting, men hun forstod det som et Tilsagn om, at hun skulde faa Lov til at blive her — i Fattigdommen og Ensomheden.

— — Friheden købte de med Ensomheden.

Der var ensomt omkring dem med Mennesker: lidt medlidende Omtale og nogle deltagende Blikke af Folk, som tilfældig strøg gennem Dalen — det var i Grunden alt, hvad de mærkede af varmende Følelse hos deres Medmennesker. Milde Gaver var der knap Tid paa.

„Vor Mælk og vort Flæsk, det er det eneste vi Landmænd kan tage Penge ind ved; vi har ikke Raad til at give noget væk!" sagde Niels Matisen en Dag, han sad og fik sin Eftermiddags-Mellemmad — Smørrebrød med Ribbenssteg til. Og som Niels sagde de fleste andre.

Deres Børn saa de kun sjældent. Det Par Stykker, som var paa denne Side Havet, havde stiftet Familie og sad i smaa Kaar i fjærne Egne. Brev kom der jo en

Gang imellem; men Amerikabrevene meldte kun om taaleligt Udkomme i daarlige Tider, og de herhjemme lod kun høre fra sig, naar der var kommen ny Sorg og Tynge til det, de havde at bære i Forvejen.

De havde jo naturligvis Mindernes Selskab, det som holder ved, naar alt andet paa Jorden slipper; men Alderdommen lagde sin Skumring over deres Evner, og Sløvhedens og Glemselens mørke Ensomhed blev efterhaanden tungere end Sorgerne; thi Sorgen, selv den dybeste, er dog endnu Liv og Selskab. Naar først alle Sjælens Strænge ere saa slappe, at ikke en Gang Mindet kan faa dem til at svinge, da bliver Ensomheden for Alvor trykkende.

Religionen?

Ja — Ole og hans Kone var som de fleste andre gifte Folk blevne viede i Kirken. Deres Børn vare blevne døbte og konfirmerede, selv havde de gaaet i Kirke naar Tid, Føre, Vejrlig og andre Omstændigheder, der kunde optræde hindrende, tillod det. De havde ladet Præsten kaste Jord paa og holde Tale over deres døde Børn, og deres Foraars- og Efteraars-Altergang havde de kun sjældent forsømt. Men det jævnlige Samkvem med Kirken havde kun mægtet at indgive dem en lille spinkel Forsynstro, som undertiden var nær ved at blive til det bare Spindelvæv, naar Livet tog paa dem med sine haarde Hænder, og de saa, at alt deres ærlige og redelige Slid ikke fik anden Løn end den tunge Fattigdom. De kunde ikke rigtig finde en Forbindelse mellem Gud deroppe og det strænge Arbejde i Mergelgrave og Dræningsgrøfter, bart Brød og tynde Klæder hernede. De Fingre, som Skovlskaftet Dagen igennem havde gjort stive og krogede, havde saa vanskeligt ved at folde sig ved Aften, og Tanken, der syslede Dagen igennem med Arbejdet, Nøden og Midler til at undgaa denne, havde saa vanskelig ved at samle sig til den Bøn, der er stærk nok til at naa Himlens Port. De søgte i Reglen strax ind i Søvnens Land, hvor der for en Tid er Hvile og Glemsel.

Og naar Gigtsmerterne blev gamle Ole for haarde, og han i sin Nød kunde udbryde:

„Aa, gid Vorherre snart vilde løse op for mig!"

ja — saa ønskede han kun en Fritagelse for Smerten — Haabet om en bedre Tilværelse hisset var ikke saa levende hos ham, at han indesluttede det i den Bøn. Ole forlangte kun Hvile efter Livets Arbejde; men indtil da vilde han være en fri Mand.

Friheden var den Idé, der hvælvede sig over deres fattige Liv. Det var egentlig den, der gjorde dem til Mennesker.

Saa gik da Ole og hans Hustru og rokkede omkring i den lille Stue, Dag ud og Dag ind, med graa Hoveder og rynkede Ansigter, og saa gennem de grønne, solbrændte Ruder, alt i Forventningens Skær, men ikke Ungdommens lyse. De gik jo og ventede paa den Dag, da Alderdommens Halvmørke vilde gaa over i Dødens Nat, da en rullende Vogn med en skrumlende Ligkiste vilde gøre Ende paa Ensomheden og Frygten for Tabet af Friheden.

— — Konen døde først, og saa blev Ensomheden Ole for tung. Han krøb ganske ind i sit Sneglehus, og de faa Ruder, der hidtil havde lukket Lyset og Livet ind til ham, blev ligesom blindede.

Han gik og rokkede omkring i en Stue, som aldrig blev fejet, laa i en Seng, som sjælden blev redt, og varm Mad fik han næsten ikke — Bordskuffen med en Ende Rugbrød og en Osteskalk var hans Spisekammer.

Ole Skjærbæk blev helt „sær".

Saa kom en af Sønnerne, en fattig Snedker fra en af Østlandets Købstæder, for at tage sig af den gamle. Selv havde han hverken Raad eller Lejlighed til at have ham hos sig — og saa var der jo ingen anden Udvej end Fattiggaarden.

— Den gamle sad udenfor Huset paa et Dige og støttede Hagen paa sin Stok. Saaledes kunde han sidde i Timer og stirre sløvt hen for sig.

„Goddag, Fader!" sagde Sønnen.

Den gamle saa fraværende op og spurgte ligegyldig: „Hvem er denher Mand?"

Sønnen gav sig til at snakke for ham som for et lille

Barn, til der kom nogle svage Glimt af Genkendelse frem. Og da der var vakt en lille Smule Fortrolighed, tog han ham under Armen og listede ham med sig fra det lille ensomme Hus over paa Fattiggaarden, under Foregivende af, at det var Sønnens Hjem, Rejsen gjaldt.

Hjærtet blødte i Brystet paa den fattige Snedker, da han maatte aflevere Faderen paa det Sted, som han gennem hele sit lange Liv havde kæmpet for at undgaa.

„Vær nu god imod ham!" sagde han med Taarer i Øjnene til Bestyreren, da han gik.

Bestyreren optog det som en Fornærmelse eller dog en Bebrejdelse og svarede kort, idet han maalte den fattige Haandværker fra øverst til nederst, at „her blev alle godt behandlede!"

— — — Ole fik nu en god Kost til regelmæssige Tider, kom i tykke, varme Klæder. Det livede ham op, og han begyndte at blive „normal" igen.

Men som Sløvheden veg, vaagnede ogsaa lidt af Erindringen, og saa kom Hustruen frem i hans Tanker.

Han savnede hendes graa Hoved ved sin Side paa Hovedpuden om Morgenen; han mindedes, hvorledes hendes flittige gamle Fingre syslede med Strikketøjet Dagen igennem, og han fandt ikke mere hendes Haand i sin, naar han lagde sig til Hvile om Aftenen. Han hørte ikke længer hendes gamle, sprukne, men kære Stemme, og Maden blev rakt ham af fremmede Hænder.

I Hustruens Sted maatte han dele Værelse med et gammelt skikkeligt, men halvfjollet Mandfolk, der lo dumt af alt, hvad man sagde til ham, og som sad og faldt i Søvn med sit Arbejdstøj i Haanden.

Men det værste for ham var dog Arbejdsstuen. Her sad han i Kreds med alle disse ødelagte, stygge Mennesker.

Ved hans ene Side sad Anders Post. Hans Hoved var rødt som paa en Feberpatient og tykt og ophovnet, som om han lige havde trukket det ud af en Bikube. Hans magre, benede Hænder rystede, saa han ikke kunde føre Spiseskeen til Munden, hans Ben stak i Benklæderne som

et Par Kosteskafter og saa skultrede han sig hele Tiden, som om han var fuld af Utøj.

Paa hans anden Side sad, med noget Halmarbejde, den bekjendte Slagsbroder Store-Jens — et Menneske, han altid havde næret den dybeste Afsky for. Han var nylig kommen ud af Gaardens Arrest, hvor han havde siddet i flere Dage og summet sig paa et Slagsmaal med et af de andre Lemmer. Han havde fra den sidste Bataille et bredt beplastret Saar i Baghovedet og et blaat, hovent Øje. Hans Mund, der altid tumlede med en Bunke Tobak, spyede afvexlende brunt Tobaksspyt og frygtelige Eder, og saa sendte han uhøviske Tilraab over til Soldater-Mine, et græsseligt Fruentimmer, som nok skulde have været smuk i sine unge Dage, men ved uforsigtigt Leben havde mistet Næsen.

Der var mange af den Slags, og Ole rystede som et forskræmt Barn, naar disse Mennesker begyndte at titulere hinanden paa deres Sprog. Saa løb Børnene, hvoraf der ogsaa var en Del paa Arbejdsstuen, ud, og Ole havde den største Trang til at gøre det samme.

Og saa levede da det gamle Spøgelse op paany, og lagde sig med Blyvægt paa hans Sind.

Han begyndte at føle tungt, at han var Fange.

Han kunde ikke længer gaa, naar og hvorhen han vilde, og hvorvel der, paa Grund af hans Alder, ikke fordredes noget egentligt Arbejde af ham, kunde han dog ikke foretage sig, hvad han vilde. Han var undergiven en andens Vilje.

Saa begyndte han atter at blive „sær".

En Dag sad han ude ved Gaardens Havegærde og lod Solen bage sine gamle, tørre Lemmer.

Niels Matisen kom gaaende forbi og gav sig i Snak med ham.

„Jeg synes, Du ser saa daarlig ud, Ole? Er Du ikke rask?"

„Jo, jeg er saamænd!"

„Hvad er der da i Vejen, for noget er der ved det? Er Maden ikke god?"

„Jo, den er saamænd!" mimrede Ole.

„Faar Du ikke din Skraatobak, som da Du var din egen Mand?"

„Jo, jeg gør saamænd!"

„Er Bestyreren ikke flink imod dig?"

„Jo — jeg har det saamænd godt i alle Maader" — og saa græd han.

Niels Matisen forstod ham ikke. Ole forstod heller ikke længer sig selv. Før Særheden kom, havde han maaske kunnet gøre Rede for, hvad der fejlede ham, nu kunde han ikke.

Havde imidlertid én i samme Øjeblik tilbudt ham atter at flytte ud i den gamle Rønne mellem Bakkerne til sine gamle Husfæller Sulten og Kulden, saa havde han sikkert tørret sine Øjne og var gaaet.

Da „Særheden" tiltog, fandt man paa at hente Præsten, om han ikke kunde lyse lidt op i denne Taage.

Ole var i den Anledning pyntet lidt op. Han havde faaet sit Skæg raget og sit tynde graa Haar omhyggelig redt. Bestyrerens Kone havde dertil bundet et Sirtses Tørklæde om hans Hals. Og saa sad han paa Sengekanten med foldede Hænder og hængende Hoved, da Præsten kom.

Denne — en gammel velmenende Mand — tog en Stol og satte sig lige over for Ole. Han forudsatte en Nød af religiøs Art og klemte paa Ole med gudelig Formaning og Trøst.

„Ole maatte tænke paa sin Sjæls Salighed. Han var jo en gammel Mand og havde efter menneskelig Beregning kun et kort Spand af Dage tilbage. Han havde ikke Raad til at opsætte sin Omvendelse, til at forsømme Naadens dyre Tid. Gud var en mild Gud, som gerne antog sig arme Syndere. Blot han vilde angre og bede, saa skulde Guds Naade sandelig ikke udeblive!"

Ole tog sit Kirkeansigt paa, nikkede og sukkede, og forstod for Resten ikke noget af det, Præsten sagde. Det var ikke den Tap, hans Smule Tanker drejede sig om. Det Spøgelse, der her skulde have været manet ned, havde Præsten slet ikke set, og selv om han havde kunnet spørge sig frem til det, havde det ikke ladet sig mane med de blotte Ord.

Præsten bekendte Troen sammen med Ole og bad et Fadervor. Saa klappede han ham paa Skulderen og trykkede hans Haand til Afsked.

„Blot være bestandig i Bønnen, saa blev det nok godt!"

Præsten og Ole skiltes ad som Venner, men uden at forstaa hinanden.

— — — Der gik igen nogen Tid, det blev Efteraar og Vinter, og saa var det, at Ole, efter et Par mislykkede Forsøg, endelig fik Held til det.

Tungsindets mørke Sky var voxet, saa den overskyggede hele den gamles Himmel, og han gik under den med en kvælende Angst for noget ubestemt frygteligt. Der var ingen, der forstod at aflede det frygtelige, og derfor maatte det ende, som det gjorde.

Medens Stormen løb Panden mod Gaardens brede, lige Gavle, fo'r som en hylende Hund rundt paa den store Gaardsplads og slog Kløerne i Straataget, medens Sneen rejste sig i høje Flammer over Tagrygningen, midt i Vildheden og Uvejret, medens de andre sov, havde han stridt sin sidste, ensomme Strid.

— — — — Inde i den lange Stue, hvor ellers Lemmerne plejede at blive bænkede om de konstante Retter i Grød, Velling, Kaal, Kartofler og Flæsk, der bugnede nu et Bord med alle et landligt Begravelsesgildes Herligheder i Kalvesteg, haardkogte Æg, Skinke, Sigtebrød, Snapse og Øl, og omkring Bordet sad, langsomt tyggende, Repræsentanter for Sogneraadet, samt en Del af de omkringboende Gaard- og Husmænd, hvem Trang til Adspredelse, Mangel paa Beskæftigelse i denne kolde Tid af Aaret og Nysgærrighed mere end virkelig Sorg og Hengivenhed for den Afdøde havde drevet herhen.

En af Sogneraadets Medlemmer, en Husmand, agerede Vært. Med Fingrene gramsende i sit Skæg og forlegne Lader anviste han de ankommende Plads ved det lange Bord. Han gjorde Indtryk af at være ganske svimmel ved Tanken om den store Mængde offentlige Madvarer, han her, uden videre Udgift for sig selv, disponerede over.

Folk havde en ulastelig Appetit.

En Bemærkning af Niels Matisen, der arbejdede med en Underkæbe som en lille Bordskuffe og netop afskar sig et Fjerdingspund af Kalvestegen, gav vistnok alle Gæsternes stille Tanker Ord.

De indeholdt ligesom en Undskyldning for Fjerdingspundet, han halede over paa sin Tallerken, for de to haardkogte Æg og Frikadellen, som laa der, samt for de fire Snapse, som allerede vare vandrede ned i hans store Fælleshjem for Mad og Drikke.

„Vi spiser jo for vore egne Penge!" sagde han.

Det var, som det forløsende Ord var faldet. Der lød en alt andet end begravelsesagtig Latter ned langs Bordsiderne, saa kraftig, at Liget i Stuen ved Siden af vist dansede paa sine Skamler.

Mikkel Peter med Haaret sat op i Hanekam og sin Kurlænderpibe stikkende i Overfrakkens Brystlomme bemærkede, ligeledes under stærkt Bifald fra Sørgefølget, at man maatte paase, at man ikke satte et større Kvantum til Livs, end der kunde svare til det Hartkorn, man havde.

Det var til Niels Matisen, som kun havde lidt Hartkorn.

Niels klarede imidlertid tilfredsstillende for sig ved at svare, at man havde en Forpligtelse til at spise for de fraværende ogsaa.

Efter dette Ordskifte arbejdedes der flittig videre under munter Samtale.

Kalvelaarene blev mere og mere magre, Frikadellerne og Æggene færre og færre, og man nærmede sig til Bunden i Brændevinskarafferne.

Efter at man ved Bordet havde vist sin Deltagelse ved Dødsfaldet, tog man til Piberne, og Gulvet dekoreredes efterhaanden med Tobaksspyt og Udrydning. Kommunens Tobak i den store brune Pose stoppedes fast og med sindige Bevægelser ned i Pibehovederne, og snart hvilede den sørgende Forsamling indhyllet i en Røg, tæt og blød som Uld.

Man havde alle Betingelser for at være vel tilmode. Mæt indtil Overmaal var de fleste — dog ikke Niels Matisen, der endnu sad og pølede i en Kaffepunsch til

Ære for sin gamle afdøde Daglejer — Spiritusen havde sat Humør, Fridag havde man, og en lun Passiar fik man sig. Og endelig hvilede man blødt og behageligt i Følelsen af at være saa nedladende at være tilstede ved en fattig Selvmorders Begravelse.

— — — Henne i en Krog af Stuen sad Skolelæreren, som var kommen tilstede paa Embedsvegne, i Samtale med et af Sogneraadsmedlemmerne, en mager Mand i Klædesklæder og med et Par rappe Øjne. Han var Møller og gammel Ungkarl, bekendt for sin hvasse Tunge.

De talte om Præsten, om han kunde ventes at komme tilstede ved denne Lejlighed.

„Han kommer sku ikke," sagde Mølleren. „Hvad skulde han ogsaa her efter. Den gamle Ole er jo, ifølge god, gammel Kristendom ikke blot udenfor enhver Præsts Rækkevidde, men vel ogsaa udenfor Vorherres. Han har det jo ogsaa lunt, der hvor han er — maaske lidt for lunt — der er ingen Grund til at gøre noget for ham. Der er i Grunden gjort alt for megen Stads ad ham. Tænk, hvor det egentlig er smukt af alle disse gode Mennesker herinde — han pegede rundt i Taagen — at de følger en Mand til Jorden, som enhver af dem i sit Inderste er overbevist om aldrig at møde mere. De tre Skovlfulde Jord er alt, hvad Ole burde have haft!"

Læreren strøg sit store Fuldskæg og bakkede stærkt paa sin Pibe. Han syntes ikke om Møllerens Udtalelser og førte Samtalen ind paa noget andet. Han mente, at Ole burde have været anbragt i et kærligt, kristent Hjem, saa var det ikke gaaet saaledes, som det gik.

„Det er jo en indirekte Anklage mod Fattiggaardene og alt, hvad der staar ordnende og beskyttende over disse hæderlige Anstalter, saasom Sogneraad, Bestyrer, Fattiglov o. s. v. Som den, der kan tilegne sig en Brøkdel af Hibbet, vil jeg, med Deres Tilladelse, tillade mig at tage Fattiggaarden i Forsvar.

Ole fik en god Behandling — saa god som den kan være her! Bestyreren kan saagu da heller ikke gaa og spilde sin Nattesøvn for at være Barnepige for alle disse gamle Numere! Nej, der skal være Rimelighed i al Ting. Han er virkelig saa omhyggelig og paapassende, som man

i denne Verden kan forlange det af en Mand, der selv har en stor Familie at forsørge og et temmelig vidtløftigt Landbrug at passe!"

Mølleren saa spydigt paa Læreren og fortsatte.

„Forresten maa De tro, det er ikke nemt at omgaas en Flok Mennesker saa broget som den her paa Gaarden. Der er nok skikkelige Folk imellem, men der er ogsaa adskillige Banditter, for ikke at tale om en Flok vilde Unger af højst forskellig Oprindelse! Indtil Vorherre overlader Kommunerne nogle af sine mange Engle, maa vi sku se at slaa os igennem med de Bestyrere, vi har — ja — det forstaar sig — kunde vi pille alle de Mennesker ud, som ingen Fejl har og forsyne dem med en fuldkommen pædagogisk Uddannelse, lade dem tage Udmærkelse til Skolelærerexamen, saa maaske det kunde gøre det."

Læreren tyggede indigneret paa sin Pibespids. „Aa — De sætter al Ting paa Spidsen," sagde han; „men De vil da indrømme, at Fattiggaardene er en Skamplet paa Samfundet?"

„Javel, javel! Og nu vil De formodentlig optræde som Forsvarer af Sønnen — ham, Snedkeren, Socialisten, ham vi hilste paa herude — De véd maaske, at han holdt sit Indtog her i Dag med at skælde Bestyreren Huden fuld? Naa, ikke! Men jeg er vis paa, De finder det fuldstændig i sin Orden. Det er Modtrykket fra de fattiges og fortryktes Side! Hæ! Det er den forhaanede Menneskenatur, der rejser sig i Raseri mod den Behandling, som bliver de Individer til Del, hvis Sved har gødet andres Marker og sat Frugt mange Steder — kun ikke i deres eget Hjem! Ikke sandt? Jeg kender Visen! Hæ!"

Han lo haardt og koldt og fortsatte:

„Naa — jeg ærer paa en Maade Sønnens Følelser — jeg vilde maaske optræde paa samme Maade, hvis jeg var i hans Sted — men der er sku ikke noget ved den Ting at gøre. Der vil altid være Mennesker, som ikke kan forsørge deres fattige Forældre, og Samfundsbarmhjærtigheden vil aldrig komme paa Højde med de sønlige Følelser. Der vil altid blive et tomt Rum her, som ikke kan fyldes!"

„Ja — jeg mener nu, at Humaniteten efterhaanden vil voxe sig saa stor, at . . .

„Humaniteten! Hæ!" Møllerens Ansigt blev spidst som en Syl. „Afskaf først Egenkærligheden under alle dens forskellige Navne: Slægtsfølelsen, Familiekærligheden o. s. v., saa kan der maaske blive Plads for den sande Humanitet. Nej — Hjertevarmen er allerede meget lille ti Alen udenfor Arnen. Der bliver altid store Udmarker, den aldrig naar. Verden er nu én Gang et Fandens koldt Opholdssted, og det tomme Rum, jeg talte om før, kan ikke fyldes med Penge eller varmes op ved, at man fyrer med Hundredkronesedler. Nej, lad os være rimelige og tage Verden som den er!"

„Har De da slet ingen Tro til, at Kristendommen kan . . ."

„Kristendommen! Det er rigtig, der glemte jeg noget, jeg vilde have sagt! Den kristne Livsanskuelse, der træder ud i Livet som et Arbejde, den tager jeg min Hat af for; men den lader sig saa forbandet sjælden se. Hvem hjalp den gamle Ole, da han sad ene derude i Hytten. Se Dem omkring paa alle de gode kristne Mennesker herinde! Men se først og fremmest paa Niels Matisen, hvis Daglejer han har været, og i hvis komfortable Hus han boede! Synes De ikke, der er noget kristeligt og humant ved den Mand. Han er villig til at bære sin Del af Samfundsbyrden, det har han sagt og vist her i Dag. Jeg tror for Resten, han i Dag har forløftet sig paa sine Samfundspligter; vi faar ham vist ikke med til Kirken. Apropos — om de gode kristne Hjem, de talte om før . . ."

Møllerens Ansigt blev frygtelig ondskabsfuldt.

„De er jo Kristen? De skulde tage gamle Anders Post — ham med Jordbærhovedet, De véd — hjem med Dem og gøre det lidt hyggeligt for ham. De har jo en Lænestol, en Slobrok og en lang Pibe — tænk lidt paa det, her ligger der en Opgave for Dem . . .

— — — I Stuen ved Siden af stod Liget paa sorte Skamler. Kisten var af den simpleste Slags — omtrent som et sortmalet Dejgtrug. Den var endnu aaben, og Laaget var stillet op mod en Væg med sine to Kranse af farvet Mos og Tøjblomster.

Den magre, gamle Krop fyldte saa lidt i Kisten. Hvis man ikke vidste bedre, og hvis ikke et Par Arme med gul-

blege, knyttede Hænder havde ligget udstrakte langs Kistens Sider, skulde man troet, at det kun var et gammelt Hoved, man her begravede.

Et Par halv udbrændte Lys stode og osede ved Hovedgærdet.

Ved Fodenden stod Snedkeren, den afdødes Søn, den eneste af Børnene, der var tilstede. Han havde haardnakket nægtet at gaa ind og faa noget at spise, og han talte til ingen, ligesom heller ingen talte til ham.

Han saa næsten ufravendt paa den døde Fader, og af og til traadte Taarerne ud i hans Øjne. Men naar han havde tørret dem bort, saa' han hadefuldt hen mod Døren, indenfor hvilken det højrøstede Følge befandt sig, og da bævede Musklerne om hans Mund.

— — Endelig havde Niels Matisen drukket den sidste Kaffepunsch; men da han vilde rejse sig, kunde han ikke. De ledede ham ind i Værelset ved Siden af og fik ham lagt paa en Sofa.

Sogneraadsmanden, som havde ageret Vært, mente, at nu var det vist paa Tiden at komme afsted. Det syntes ogsaa, som at Præsten ikke kom tilstede.

Der kom Alvor i alle Miner. Snakken stilnede af, Piberne krøb ned i Bag- og Sidelommer, og én og anden tog sig en afsluttende Slurk af Ølkruset.

Nu havde man ogsaa styrket sig saa vidt, at den Mindelse om egen Død, som Synet af et Lig altid fremkalder, ikke kunde virke enerverende.

De listede én for én ind i Ligstuen og nikkede til Sønnen, som stadig stod ved Kistens Fodende. Han hilsede ikke igen.

Man skottede til hans Ansigt, idet Salmebøgerne blev hentede op fra Lommernes Dyb. Man var ikke tryg ved ham. Han havde ikke villet spise, ikke engang drikke en Punsch og stoppe sin Pibe — han pønsede vist paa noget. Man havde paa Fornemmelsen, at der fra hans Side vilde blive gjort et Skridt ud over det vanlige og vedtagne, og der er intet, man paa Landet er saa bange for som for Skandalen.

De stive Fingre bladede dumt og ubehjælpsomt mellem Salmebøgernes Blade, stadig for langt eller for kort til

at træffe det opgivne Numer. Saa blødte man Tomlerne, og ved Hjælp af dem og nogle Pust ned i Bogen blev man færdig til at begynde.

Den sørgende Forsamling sang med kraftig Røst ligesom for at forekomme eller bortjage Skandalen.

Da Sangen var endt, saa de, at der var standende Strid paa Snedkerens Ansigt, Strid mellem de taarefyldte Øjne og den bævende Mund. Han gjorde et Skridt fremad mod Kisten, idet han saa stift paa Faderens Voxansigt med de lukkede Øjne — men saa brast Taarerne ustandseligt frem og kvalte de Ord, som Munden var ved at forme.

De mest medfølende i Følget fik Taarer i Øjnene, og de andre drog et Lettelsens Suk og fik travlt med at faa Laaget paa.

Det passede ikke allerbedst, saa man maatte benytte Hammeren til at drive de vrangvillige Skruer ned med.

Saa tog de fat i de ubeklædte Rebhanker og bar Kisten ud i Gaarden og skubbede den ind paa en Vogn, som holdt nedenfor den høje Trappe og var ved at blive forspændt.

Omkring i Vinduerne saa man Ansigter, mest Kvinder, og ved Foden af Trappen samlede sig foruden Sørgeskaren en Del af de mandlige Lemmer.

Her stod Store-Jens med en hullet Hat paa Hovedet, i Skjorteærmer og med en Buxerem, der var øget med Sejlgarn. Og her var Anders Post rokket ned paa sine Kosteskafter og stod og skultrede sig. Der var ogsaa en stor, tyk Mand med udhængende Øjne, poset Ansigt og en blodrød Næse. Enkelte af Gaardmændene stak en Tiøre til ham — det var en havareret Gaardmand, i hvis Hus de i tidligere Tid havde drukket mangt et godt Glas. Han tog uden at blinke mod Tiørerne med det faste Forsæt at omsætte dem i Brændevin, saasnart han en Dag fik Udgangslov. Men mellem alt det meget Braggods lyste ogsaa kønne, gamle Ansigter, hvis tungsindige Træk vidnede om, at det var ikke selvforskyldt Ulykke, der havde bragt dem i dette Selskab.

Pludselig sprang Snedkeren op paa det nederste Trappetrin og tog sin Hat af.

Forsamlingen blev ligesom lidt duknakket, og nogle gav sig til at pusle ved Kisten og Kransene. Mikkel Peter gjorde sig et Ærinde ned i Stalden.

Saa skulde Skandalen dog komme.

De fleste saa sky hen paa ham, kun Store-Jens grinte med sine hvide Rovdyrtænder.

Taarerne paa Snedkerens Kind vare tørrede ind, og Vreden flammede i hans Øjne. Han saa med et haanligt Blik omkring paa de mætte Gaardmænd, og der var Forargelse og Ringeagt i hans Øje, da det faldt paa Store-Jens og Anders Post og de andre Vrag.

„Jeg kunde have Lyst til," begyndte han, „at sige et Par Ord til de forsamlede, inden min gamle Fader køres ud herfra!"

Han talte først i en prækende Tone og holdt sig til Bogsproget, men Vreden, som ulmede i ham, fik ham hurtig til at sprænge alle Unaturligheder, og han talte sit eget Maal, Værkstedernes Sprog, kraftigt og fyndigt.

Der faldt Ord, som var hentede fra Partiets voldsomme Agitationstaler. De lød lidt falsk i hans Mund, og Mølleren trak paa sine klædesklædte Skuldre ad dem. Men det var ikke nogen laant Indignation, som bølgede i det, han sagde. Det var de fortryktes, de forurettedes Sprog, han talte, skærende i Tonen, men rent og efter klare Linier. Han stod som en Talsmand for de Tusinder og atter Tusinder, som Livet sætter sin Støvlehæl paa Nakken af. Og med den paa Nakken bliver Standpunktet klart. Det var en enkelt Stemme, her lød, i det store Nødskrig, der gaar gennem Nutiden. Der var Spadeslag og Hammerklang i dette Skrig; det var det haarde Arbejdes Røst, der klang igennem det — det Arbejde, paa hvilket alt Liv, baade legemligt og aandeligt hviler, den Grundværdi, som sammen med Jorden, alt levendes Moder, er Livets Grundvold.

„Kør!" sagde Mikkel Peter, som igen var kommen til. Men Kusken blev holdende, og Snedkeren fortsatte.

„— — — — Naar en Arbejder har slidt ærligt og redeligt hele sit Liv igennem i Jeres Mærgelgrave og Drænsgrøfter og kun har faaet et fattigt Udkomme for sig selv og intet tilovers, saa har I intet andet at byde ham

i Pension end Fattiggaarden. Der er Lønnen opsparet og henlagt, paa et Sted, som den gamle hæderlige Arbejder anser for lige saa frygteligt som Tugthuset.

I siger nok, I Bønder: der er ingen Skam ved at komme paa Fattiggaarden, der faar de deres gode Forplejning; men jeg siger: der bliver sat en Skamplet paa den Mand, som bliver sat herind. Tænk paa Jer selv: kunde I have Lyst til at ende her, naar I ikke kan mere. Vil I bytte den lune Opholdsstue med Fattiggaarden? Tror I, her er godt at være, naar en gammel ærekær Mand hellere tager Livet af sig selv end lever det til Ende her?

Jeg gør Jer alle dernede ansvarlig for min gamle Faders Død. I kunde have hjulpet ham; men hvem af Jer gjorde det, I fede og forspiste ....

Der lagde sig en Haand paa hans Arm. Han saa ned: den gamle, hvidhaarede Præst stod der og saa op paa ham.

„Jens — skal vi ikke holde op med dette. Du har Ret i det, Du siger; men er det Stedet her? Tror Du din gamle Fader vilde holde af de voldsomme Ord her ved hans Kiste?"

De stille Ord og det bløde Tonefald tog Brodden af hans Heftighed. Han strøg sig over Panden, Taarerne traadte igen ud i hans Øjne, og han steg ned ad Trinet.

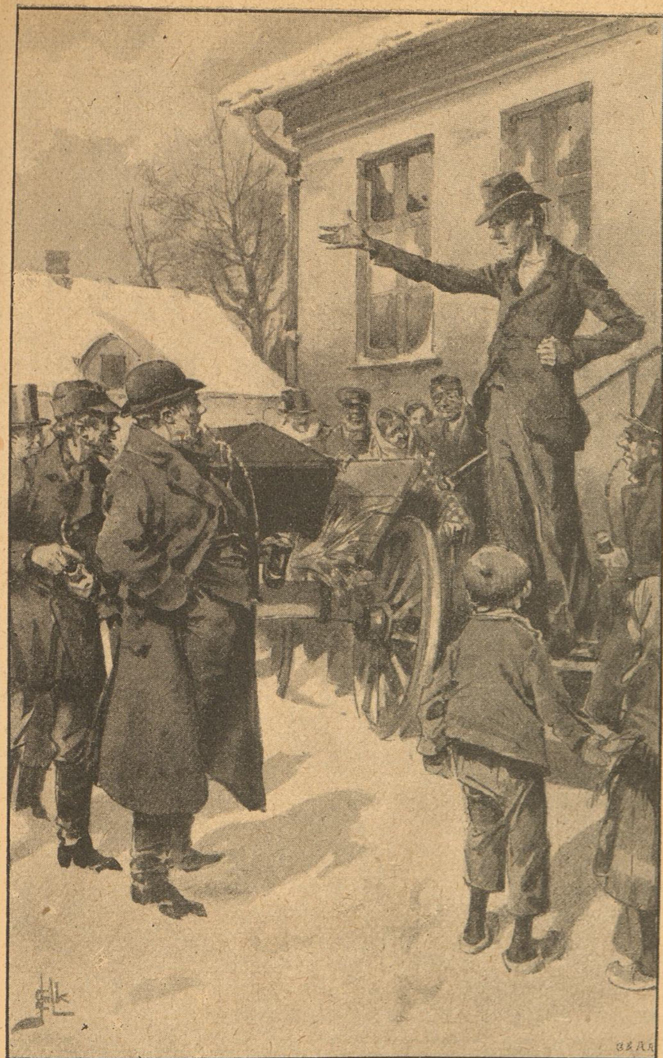
„Maa jeg faa Lov at sige et Par Ord, Jens?"

Sønnen nikkede.

Den gamle blottede sit Hoved, og Frostvinden legede med hans hvide Haar: en Apostelskikkelse, en mild, gammel Mand, der gerne med milde Ord vilde favne alle.

„Bebrejdelsen," sagde han stille, „rammer os alle — ogsaa mig. Vi, der bekender os til den kristne Tro, vi gør alt for lidt for vore fattige stakkels Brødre. Vi maa bekende det med Skam. Og jeg siger til Jens og hans Venner: Gud give Jer Lykke til at gøre rigtig meget for Menneskelykken, og jeg tror, skønt jeg ikke er enig med Jer i meget, at I kan hjælpe et Stykke frem i ydre Lykke og Velvære.

Men jeg tror ogsaa, at der, selv om de materielle Kaar blev ens for alle, vil vedblive at være mange stærke

Skjel og dybe Afgrunde i Livet — dette underlige, indviklede Liv — som Mennesker aldrig naaer at rive ned eller bygge Bro over.

Hvad skal vi gøre ved den Modsætning her paa Jorden mellem Trangen til Renhed og Fuldkommenhed, som aldrig vil uddø i Menneskers Bryst, og den ringe Evne til at naa det høje og fjærne Maal?

Hvad skal vi gøre ved den Afgrund, vi i Dag staar overfor, og som vi alle en Gang vil stanse ved — Døden?

Jeg takker Gud for den kristne Tro og det kristne Haab, som slaar Bro og gør det muligt for os at se fremad og vente en Livets Fortsættelse under andre og bedre Kaar for Livet!

Og her i dette fattige Liv, som endte i Tungsindets Taage, vil Gud ogsaa nok bygge en Bro. Han vil nok tage vel mod den fattige, trofaste Arbejder!

Lad os frem for alt ikke selvretfærdigt dømme. Vi ser saa kort, vi kender saa lidt til Dybderne i Menneskets Sjæl. Gud er alvidende, han kender det altsammen og han er tillige kærlig, ja Kærligheden selv.

Vi vil ikke dømme og lade en sørgelig Død overskygge for os et velført, arbejdsomt Liv, levet i Trofasthed og Kærlighed mod dem, Gud gav ham.

Se, hvor Kærligheden er levende og vaagen i Sønnens Bryst. Den gamle Mands Minde vil ikke dø der.

Og selv om hans Minde dør med dem, der stod ham nærmest, saa er hans Navn nok bleven optegnet et Sted, hvor det ikke glemmes!"

Den gamle Præst stod en Stund tavs og saa med sine milde Øjne ud i den kvældende Vinterdag. Saa foldede han Hænderne og bad en Bøn for den gamle Mands Sjæl, der nu var lagt i den almægtiges Haand.

Derpaa gav han Jens Haanden.

„Tak," sagde denne hulkende.

— — — Saa kørte de med den fattige, sorte Kiste ud i det hvide Sneland.

Ligtoget snoede sig op gennem de stille Skove, forbi de høje Bøge paa Bakkeskrænten og de mørke Grankolonner.

Da det naaede til de yderste, enlige, forkrøblede Fyrrer, begyndte Klokkerne at ringe.

Julevers.

Af Jakob Knudsen.

1.

Bered Dig til Fest, det er Juletid,
Alt Søen er frossen, Marken hvid.

2.

Bered Dig til Fest, fra Kirketaarne,
Hør! Malmklokkens Slag gjennem Luften baarne.

3.

Bered Dig til Fest, du fornemmer jo alt
Duft af den Gran, som i Skovbrynet faldt.

4.

Bered Dig til Fest, thi Alt er beredt,
Det Underfulde paany er skeet.

5.

„Ak, hvor skal jeg smykke mit Hjærtes Hus,
„Det er halvvejs forsømt og halvt i Grus.

6.

„Det faaer staa, som det staar, om og Alt er beredt,
„Og Julens Under paany er skeet.

7.

„Hvor skal jeg berede mit Hjærtes Kammer,
„Der er Ynk og Klynk og Fattigdoms Jammer.

8.

„Der er altfor Meget og altfor Lidt,
„Der er Spor af en Gjæst, som kom altfor tit.

9.

„Det faar staa, som det staar, og skeet være skeet.
„Mit Hjærte blier aldrig til Fest beredt.

10.

Bered Dig til Fest, det er Juletid, —
See, Luften af Englenes Hær er hvid.

11.

Bered Dig til Fest, luk op Din Dør,
Saa højt og saa vidt som aldrig før.

12.

Luk op, luk op, luk Englene ind,
De smykker Dit Hjærte, pryder Dit Sind.

13.

Bered Dit Hus, vær festberedt,
Lad Englene gjøre det, saa er det skeet.

14.

Og har Guds Engle beredt Din Fest,
Saa bliver Guds Søn vist selv Din Gjæst.

15.

„Bered os vor Jul, gjør os festbered',
„I Engle smaa! Kommer til os ned!

16.

„Bered os til Fest, men vær først og sidst
„Vor Julegjæst selv, Herre Jesus Christ!

To Kvinder.

Af Martin Andersen Nexø.

Han var buttet og rødkindet og tyve Aar. Lige kommet ind fra Landet var han — og kun Haandværkssvend.

Men hun var Københavnerinde og sytten Aar og Datter af en Haandværksmester. Saa det kunde kun lige skrabe af. Ganske vist var Mesteren kun en af de smaa Mestre og havde selv været Svend engang og var ogsaa fra Landet — men det var altsammen meget længe siden. Og alligevel, da det kom til Stykket, fandt de Gamle det ikke Umagen værd at gøre Vrøvl. Hvad kunde det ogsaa nytte? saa risikerede man bare det værste. Lige saa godt sige Ja først som sidst, saa kunde man da have et Øje med dem.

De havde stiftet Bekendtskab i Teatret — Øjenbekendtskab. Hun havde nok først „sat Øjne" paa ham. Men han troede i sin Beskedenhed, det galdt Sidemanden, og det troede denne, efter Gebærderne at dømme, ogsaa. Han fandt det blot besynderligt og kunde ikke lade være at betragte hende. Men saa snart han opdagede, at det galdt ham selv, blev han flov og tog Øjnene til sig. Fra Siden mærkede han fremdeles hendes lange Blik, og han tog Mod til sig og saa hende lige i Øjnene. Men saa tog hun Blikket til sig, og saadan skiftedes de, til de tilsidst mødtes i et Smil.

Da han kom ud, stod hun paa Trappen og kigede langt ind efter. Saa snart hun saa ham, løb hun ned paa Gaden til sine Gamle og gik med dem uden at se sig tilbage. Han gik efter, indhentede dem og gik forbi. De gik langsomt, han vilde komme langt foran dem, saa stillede han sig da til at glo ind ad et mørkt Butiksvindue. Han fik et svagt Puf af hendes Albu, idet de passerede — tilfældigt? Han gik langsomt bagefter igen, skammede sig, men kunde ikke lade det være. Hun havde sluppet Forældrenes Arm og gik og legede — støttede sig til sin Parasol og haltede, nynnede og gik paa Hælene. Snart var hun oppe paa Siden af de Gamle, snart var hun helt agter-

ude. De saa sig om efter hende, men saa løb hun frem og gik foran dem en Stund. Saa igen bagved og mere og mere tilbage, til han kom helt paa Siden af hende. Saa blev han helt rød i Hovedet, han hilste og vilde sige noget — det blev siddende i Halsen. Men hendes Fader vendte sig og kaldte: Maggi! og hun hoppede frem i Svejtrip og sang: Ja—a! — „I gaar saa rask," hørte han hende sige. De drejede ned i Mikkel Bryggers Gade og forsvandt i en Port, og han gik der udenfor den halve Nat — uden Spor af Hensigt, blot gloede op og ned ad Huset.

Næste Dag var han igen i Gaden, for det var Søndag, saa han skulde ikke paa Arbejde. Han gik frem og tilbage flere Gange og skelede langeligt op til Huset. Saa blev han ked af det og vilde gaa hjem. Han gik trægt op gennem Frederiksberggade, med hængende Øren — da lød der lette Trin bag ham, og hun — hun strøg forbi ham i bart Hoved og hurtigt, som skulde hun et Ærinde. Han gloede besippet efter hende en Stund, men fulgte saa hurtigt efter. Han rykkede ind paa hende, men hun mærkede det og fremskyndede sin Gang, næsten til Løb. Tilsidst kom han dog paa Siden af hende, og da stansede hun brat og saa ham fremmed, næsten fjendsk ind i Ansigtet.

„Jeg saa Dem i Gaar," stammede han forpustet.

Hun stod halv fravendt, som vilde hun flygte.

„Jeg ved ogsaa godt, hvad De hedder!" fortsatte han efter et Ophold. Nu kunde han ikke for sit Liv finde paa mere og havde selv den største Lyst til at flygte.

Men da aabnede hun Munden: „De er vist ikke her fra Byen."

„Hvor kan De se det?" spurgte han oplivet.

„Nej, for De har saadan røde Kinder."

„Men det har De jo ogsaa."

Hun slog utaalmodigt med Hovedet:

„Aa, det er jo bare, fordi Fa'r kalder mig Bolle. Men det skal De ikke bryde Dem om, for De maa ikke kalde mig saadan — ikke før vi blive bedre kendt."

„Men det bliver vi da, gør vi ikke?"

„Jo. — Farvel! nu skal jeg hjem. Mo'r tror bare, jeg er gaaet ned i Gaarden — jeg tog denne her i Tallerkenrækken," hun viste ham en lille Nøgle med et Stykke

Træ ved. Han var lige ved at forgaa af Flovhed og ønskede sig langt bort, men hun holdt ugenert Nøglen frem, for at hun kunde se den.

Siden saas de ofte og blev de bedste Venner af Verden. Han hentede hende ved Forretningen om Aftenen og fulgte hende hjem, og hun havde den Veninde at besøge og den, naar hun havde drukket sin Te. Saa sad de Gamle alene hjemme og spillede 66, men hun var hos Karl. Paa hans lille Svendehybel sad de og sludrede forelsket Snak, eller de talte slet ikke, men sad og stirrede paa hinanden med et dumt, lykkeligt Udtryk. Det var især ham, der henfaldt til Smægten, hun rev sig hurtig løs og raabte: „Skal vi glos?" Det galdt da om ikke at blinke, og hun satte sine fyrige Øjne i hans med en saa energisk Følelse, at han maatte lukke sine. Eller hun smed ham om paa den gamle Sofa, væltede sig ovenpaa ham og gav sig til at kilde ham, saa han tilsidst var halvkvalt af Latter.

Men tilsidst fattede de Gamle Mistanke til de hyppige Aftenbesøg hos Veninder, og en Aften mødte Fatter dem Arm i Arm paa Vesterbro. Saa blev der Uvejr med Torden og stærke Regnskyl, og Uvejret opløste sig i Forlovelse. Skønt — de var jo unge, og han var da kuns Svend.

Efterhaanden fandt for Resten det lille Københavnerhjem Behag i den landlige Svigersøn. Han kunde saa dejlig høre paa Fatters Sludder uden at sige imod og var i det hele saa behagelig medgørlig. Ganske vist havde han ikke opfundet Krudtet; men Herregud, han var jo da ogsaa fra Landet. — Og derfor kunde man sku godt forsørge en Kone! Som nu til Exempel Vognmand Knap altsaa. Han var ogsaa fra Landet og vidste ikke engang, hvad to og to var. Men Gud døde mig, om han ikke holdt syv Sæt Køretøjer i Gang, og der blev sku aldrig noget af dem borte for ham alligevel.

Og de to Unge voxede sig sammen til én Uadskillelighed. Hun var lettere af Sind end han; hun havde Hovedstadsbarnets Blod og kunde le, hvor han saa idel Vanskelighed og Tristhed. Men undvære hinanden kunde de ikke.

Naar de gik sammen paa Gaden, fæstede Strøgets

Damer deres glansfulde Øjne paa ham, og Herrerne rettede Lorgnetten mod hende — de var fuldblods begge to. Han generede sig og saa en anden Vej, men hun gengældte frejdigt Blikket og tog hver en Triumf hjem; og hun puffede ham i Siden, for at han skulde se og glæde sig ved hendes Sejr. Men han syntes ikke rigtig om det, han vilde ønske, hun ikke stirrede igen.

Det morede hende undertiden at holde sig lidt borte fra ham, naar de gik sammen paa Gaden om Aftenen. Naar saa Strøgets Herrer kom hen og gjorde sig lækre for hende, indlod hun sig med dem, til de blev dristige. Saa fo'r hun pludselig hen, tog ham under Armen og sagde: „Karl, den Herre ønsker at gøre dit Bekendtskab." Og hun lo, naar de flove listede af. Men Karl morede sig ikke. Han forstod ikke et Københavnerbarns Maade at være ung paa og havde Lyst til at tage alle i Ed paa ikke at skade ham — alle undtagen hende selv. Det var han for stolt til. Derfor tav han og lod saa vidt muligt som ingenting. Men han havde Øjnene med sig, og inderst inde var han mistænksom.

Saa kom den sidste Krig, og de unge Mænd drog bort Hold efter Hold. Han og hun stod Arm i Arm og saa dem drage ud med stærk Sang og høje Hurraraab. De var saa henrykte over at skulle i Kampen! Eller maaske stivede de sig af? Men hun slog Armene om ham, lige hvor de stod midt i Folkemængden, knugede sig til ham og saa angst paa ham. Han forstod hendes Blik og saa en anden Vej. Og hvergang de sad sammen og læste om Nederlagene derovre fra og de mange Saarede og Faldne, klyngede hun sig ind til ham, som frygtede hun for, at han skulde gaa. Men hun talte ikke, maaske var hun bange for at minde ham derom. Selv tænkte han saamænd ikke derpaa, han tænkte jo ikke saa forfærdelig meget, han der var saa faamælt.

Men en Dag stod han paa Køkkentrappen i svært Tøj og med Byldt paa Nakken. Hun lukkede op og stirrede forundret paa ham, men pludselig gik det op for hende, og hun brast i voldsom Graad. Hendes Sorg næsten glædede ham, han havde ikke turdet haabe, at hun vilde tage sig det saa nær, naar det virkelig blev Alvor.

Saa maaske hun alligevel ikke var saa let, som han havde troet.

Saa var han borte, og hun græd nogle Dage bort i sort Fortvivlelse. Hvad havde hun gjort Krigen, at den skulde tage hendes bedste Ven fra hende, og hvad havde han med den at gøre? Hvor gærne havde hun ikke holdt ham tilbage, om det havde ladet sig gøre! Han var jo kasseret paa Sessionen, hvad behøvede han saa at bryde sig om mere. Fædrelandets Frelse — sa'e Far, men hvad havde Karl med Fædrelandets Frelse at gøre? — han kunde jo alligevel ikke frelse det. I gamle Dage nok, da kunde en eneste Kæmpe slaa ti Tusend Soldater, men ikke nu mere. Men han kunde opnaa at gøre hende ulykkelig, kunde han! — Og hun græd igen.

„Det gaar nok, min Tøs," trøstede den Gamle. „Han havde dette her med Samvittighed, det var det, der drev ham. Og saa havde han Kræfterne, ser Du. Men Gud naade de Fandens velsignede Tyskere, der falder i hans Klør; de kan sku ligesaa godt strax melde fyrretyve, som inte skal stikkes."

Saa sad de derhjemme og studerede Krigsefterretningerne og fulgte med paa Tilbagetog og i Nederlag, til de blev helt triste alle sammen. Men saa huggede Gammelfa'r sin Kno i Bordet:

„Ja gu ser dette trist ud — altsaa Men Tyskerne er nogle Lemmedaskere, som der aspirerer til at faa paa Puklen; og de faar paa Puklen, for vel hedder jeg Bødker Svendsen, men den Gamle deroppe har sku altid vaaren med os baade til Lands og til Vands." Han saa vældig barsk ud til det, og de følte sig styrkede alle tre.

Og der kom jo Brev fra Karl; de var fulde af Munterhed og Selvtillid. De skulde ikke være bange, den Kugle var ikke støbt endnu, der kunde nappe ham. I Gaar tog en Kugle hans Sidemand til venstre, i Dag maatte han til højre bide i Græsset. Saa de gik da tydelig nok uden om ham. — Og i Brevene var der grelle Skildringer fra Krigsskuepladsen, saadanne som kun den kan give, der selv er midt i det.

Maggi lod sig let trøste og berolige af hans Sikkerhed. Og naar hun en enkelt Gang, uden rigtig at vide

hvorfor, blev trist, gik hun en lille Tur og lod „Herrerne" se paa sig, det gjorde saa godt. Men hun gik kun om Dagen.

Men Karls Breve fortav noget, og det laa netop her. Han var forelsket i Maggi, tænkte ikke paa andet end hende — og saa til Tider troede han hende ikke over en Dørtærskel. Tidt naar han pintes af Tvivl og Mistro, fik han den Skinsyges Lyst til at komme bag paa og overraske, og han ønskede, han kunde smide Geværet langt bort og rende hjem til hende.

Men det lod sig ikke engang gøre længer, for han laa indespærret bag Dybbøl Skanser. Det var drøje Dage den Maaned, der fulgte i Uvirksomhed og ørkesløs Venten paa Døden, som hver Stund paa Dagen krævede Ofre. Og her, hvor han stod Ansigt til Ansigt med Tilintetgørelsen uden at have Kamptumlen til at aflede sin Opmærksomhed — stod og stirrede den ind i Øjnene Døgn efter Døgn, her sank hans Mod. Hver ny Dag bragte 70 sønderflængede Legemer, Granater sprang over deres Hoveder og regnede ned i tusend Stykker, tog Soldaten ved Maaltidet, Makkeren i Kortspillet og Befalingsmanden, bedst som han stod og udbetalte Lønninger. Knuste Hjærneskaller, løsrevne Lemmer, sammenæltede Masser af Kød og Blod! Der var snart ikke den Plet Jord, som ikke en Granat havde rodet op. — Virkningen af det var uendelig i hans Breve. De var sjældne nu, det var vanskeligt at faa dem bort og Lysten til at ligge paa den flade, nøgne Jord og skrive med Granaterne eksploderende over sig, var heller ikke stor. De faa, der kom, var Breve om Træthed og Mistillid og Sløvhed. Han troede sig ikke skudfast, men mente at Turen nok kom til ham selv en Dag. Kun gjorde Tanken ikke meget Indtryk paa ham. Den ordknappe, undselige Lidenskab var ogsaa borte af Brevene, og det forbeholdne — det var, som var han for træt til at elske eller være skinsyg mere.

Og tilsidst udeblev selve Brevene.

Karl laa paa Lazaretet i København med begge Arme amputerede og stred en haard Strid for Livet. Han laa hen i Febervildelser og fantaserede, at han var forladt og bedragen; men Maggi gik paa Vaagestuen og hjalp. Hun

pillede Charpi, syede Bind og gik Sygeplejerskerne til Haande med alt muligt, paa den Maade havde hun opnaaet at være i Stue med ham altid. Rødmen var forsvundet af hendes Kinder — hun havde faaet blaa Ringe under Øjnene til Vederlag. Ingen „Herre" vilde falde paa at rette Lorgnetten mod hende længer, men maaske savnede hun det heller ikke.

Da Sagernes nuværende Stilling var blevet klar for de Gamle, havde de forlangt, at hun skulde hæve Forlovelsen. Hun var for medtaget af Ulykken til at sige hverken for eller imod — naa, saa gav hun sig naturligvis! Men en Dag skete det, at hun løb hjemme fra. „Der er da lidt af den gamle Ilterhed i hende endnu," mente Fatter. „Hun kommer sku nok tilbage, naar hun bliver sulten." Og de Gamle ventede.

Der gik en Maaned, men hun kom ikke.

Ved at forhøre sig erfarede de, at hun havde installeret sig paa Hospitalet. Men det maatte hun naturligvis selv om. Haandværkssvenden havde været lige haard nok at gaa paa, men en Svigersøn uden Arme — nej, saa Fanden gale mig!

Der gik lang Tid, inden Karl kunde udskrives fra Hospitalet. Lemlæstelsen havde grebet dybt, helt ind til selve Livet; og Blodtabet havde været stort, inden han kom under rigtig Lægebehandling. Dertil kom den moralske Nedstemthed. Græmmelsen over at være lemlæstet og berøvet hele sin Arbejdsevne tog stærkt paa ham og forhalede Helbredelsen. Hans stærke Konstitution sejrede, men Sejren var dyrekøbt. Han var blevet tynd og vissen, med et forpint, smærtefuret Ansigt. Og saa hjælpeløs han var! Ikke et Stykke Tøj kunde han tage paa eller af selv, han maatte mades og vaskes som et lille Barn; alt behøvede han Hjælp til, han kunde ikke engang rejse sig over Ende fra Lejet uden Bistand.

Den Dag, han kom ud, ringede Maggie paa sin Faders Dør. „Naa endelig har Du i Sinde at vende Næsen hjemad!" sagde han, hans Stemme skælvede, og der kom Taarer i hans Øjne, øjensynligt meget mod hans Vilje. Savnet af Datteren havde taget paa ham. Men da han erfarede, at hun skulde giftes med Karl, blev han

hvid af Raseri, tog hende ved Armen og satte hende ud paa Trappen. Det var sidste Gang, hun satte Foden i sit Barndomshjem. Siden mildnedes ganske vist Sindene paa begge Sider, men Haardnakketheden traadte i det Uforsonliges Sted og umuliggjorde en Tilnærmelse. Det var som et Væddeløb i Stædighed, og begge Parter holdt ud, til deres Øjne lukkedes.

Af en privat Indsamling til Invalider tilfaldt der dem 200 Kr. og for dem fik de lidt Bohave og lejede sig ind i en Bagbygning. De glemte at lade Præsten lyse Velsignelsen over deres Ægteskab, eller de undlod det, fordi de vilde spare de 5 Daler, det kostede. Hans Sind var lutter Taknemmelighed gennem de ti Aar, de fulgtes ad, og hendes var idel Omsorg. Der blev aldrig vexlet et ublidt Ord imellem dem, saa usandsynligt det lyder.

Hun begyndte med at pleje Syge, som det Arbejde, hun var bedst vant til. Og hun havde nok at gøre. Men det førte med sig, at hun ofte maatte være hjemme fra hele Døgn i Træk. Han klagede aldrig over dette, men led meget under det, saa hjælpeløs han var. Og hun kunde heller ikke undvære ham, han var som et spædt Barn i hendes bekymrede Tanker altid, hans absolute Hjælpeløshed talte til Moderfølelsen i hende, og hendes Kærlighed til ham var som en Moders til sin Nyfødte. Saa opgav hun Sygeplejen og tog sig Rengøringsarbejde paa, skønt det betaltes daarligere og var meget strængere. Men saa kunde hun da være hjemme ved ham om Natten.

Om Morgenen, naar hun gik paa Arbejde, fulgte han hende til Stedet og drev siden om i Gaderne og paa Havnen eller sad paa Bænkene i de offentlige Anlæg. Folk stirrede nysgerrigt paa den magre, fattige Invalid, og nogle vilde putte en Skærv i Lommen paa ham, men han afslog det med et Smil, det havde Maggi paalagt ham en Dag, han kom hjem med en Rigsort. Hun vilde selv have Æren af at forsørge ham

Op ad Dagen, naar han blev træt, vandrede han hjem, passede sit Snit, naar ingen var til Stede, og lukkede sig ind. Han kunde dreje Nøglen om og aabne Døren med Tænderne, men kunde ikke lide, at nogen saa det Der var stillet Mad til ham saaledes, at han blot behøvede

at bøje sig frem for at kunne spise den. Siden laa han paa den gamle Sofa og læste billige Romaner, som Maggi skaffede ham til Laans — han opnaaede efterhaanden stor Færdighed i at puste Bladene rundt. Og om Aftenen, naar Maggi kom hjem og de kom i Seng, fortalte han hende Indholdet af Romanerne.

Undertiden kneb det for Maggi at skaffe det fornødne, og noget tilovers blev der aldrig. Men de bjærgede Udkommet — lige til hun efter ti Aars Forløb maatte gaa til Sengs af Overanstrængelse.

Det var strængt for Karl at se hende ligge der uden at kunne hjælpe hende. Han kunde jo ikke engang hjælpe sig selv, men maatte blive i Klæderne Nat og Dag. Og der var ingenting at leje Hjælp for. Men en Dag sagde han, at han vilde ud at spasere, og Maggi laa i Sengen og vaskede hans Ansigt og redte hans Haar med sine blege Hænder. Karl gik ud i Anlægene og satte sig, og naar nogen kom forbi, mumlede han ganske sagte en Bøn om en Skærv. En ældre Herre stak en Daler i Lommen paa ham og sagde mildt advarende: „Det er da vel ikke til Brændevin?"

Der boede en stor, svær Grøntkælling i Forbygningen. Karl kunde godt lide hende, der var noget solidt, tilforladeligt over hendes svære Skikkelse. Og hun kunde stikke Haanden ned i en bred graa Lærredspose, der hang paa hendes Mave, og tage en hel Haandfuld Mønt op, naar hun skulde give igen. Han havde ofte staaet stille og set hende gøre det — det saa saa velhavende ud, og hun havde nikket op til ham. Og engang havde hun taget ham ned i Kælderen og bundet en Sejlgarnsstrop i hans Seler, da han stod oppe paa Gaden og ikke turde røre sig, men var lige ved at tabe Buxerne. Hendes Ærindetøs fik han til at hjælpe sig at købe lidt ind og gøre i Stand hjemme. Bagefter, da Tøsen var gaaet, sad Maggi over Ende i Sengen og vendte Æggekage, og Karl stod hos og var bange, den skulde falde paa Gulvet. Men den Aften faldt Maggi tidlig i Søvn af Træthed, og om Morgenen var hun død.

Karl laa ved hendes Side og stirrede paa hende. Uden at røre sig og uden en Lyd laa han og stirrede hele

Dagen, til Dagslyset svandt og Mørket lagde sig imellem. Og den næste Morgen traf hans Øjne i samme Stilling, fæstede paa hende. Han laa der uden Tanke, til hendes Legeme begyndte at opløse sig og lugte, saa besindede han sig og gik til Politiet. Men da hun var ude af Huset og vel i Jorden, lagde han sig igen hen og stirrede. Han laa i flere Dage, Sult og Sorg udmattede ham, saa han faldt hen i en Døs; han mærkede Døden nærme sig og laa ganske stille for ikke at forstyrre den, den skulde komme som en Søvn — ligesom hos Maggi. — —

Da blev han pinligt vækket ved, at Grøntkonen stod bøjet over ham og hældte koldt Vand over hans Hoved. Der gik en Følelse af Modbydelighed ved igen at leve igennem ham, og han prøvede at falde tilbage i Døsen igen, men det vilde ikke lykkes. „Naa, det var Ret! vaagn ham kuns op; man kan tidsnok komme til at ligge med Næsen i Vejret," og hun hjalp ham over Ende i Sengen.

„Herregud, saa forhutlet han er," sagde hun og prøvede paa at rense ham lidt; „men naar han nu vil flytte med over til mig, saa skal han faa alt, hvad han kan ønske sig og mere til. Men saa skal han ved Gud ogsaa gifte sig ordentlig med mig, for den Leven paa Polsk kan vi inte ha'e i en ordentlig Forretning. Kom saa med sig." Og Karl fulgte godvilligt med; han hang ved Livet alligevel, naar det kom til Stykket.

Saa blev Karl den brede, tilforladelige Grønthandlerskes Mand, og den ubehjælpelige Krøbling blev for anden Gang baaret paa Hænderne af en Kvindes fulde Omsorg. Han fik pæne Klæder, god Mad og Pasning og Lommepenge til at gaa paa Kafeerne for. Der stiftede han efterhaanden Bekendtskaber, og Livet skred behageligt for ham.

En Dag i Begyndelsen af Halvfemserne læste man i Bladene om en Udflugt, nogle Invalider fra 64 havde haft til Dybbøl. Da de stod over for Tyskernes Sejersmonument, stormede modstridende Følelser saa voldsomt ind paa en af dem, at han sank sammen og maatte bæres ned til Dybbøl By, hvor han døde samme Aften.

Det var Karl.

Peter Hurras Syn paa Religionen.

Skitse af H. R.

Med Illustration af E. A. Svedstrup.

Han maa formodentlig ligesom andre kristne Mennesker have haft et rigtigt Efternavn; men til Trods for, at jeg har kendt ham i mange Aar, er jeg ikke naaet længere end til at kende hans Fornavn og hans lidt forsorne Øgenavn; men dette var til Gengæld ogsaa saa betegnende for ham, at det var tilstrækkeligt at kende det.

Peter var en lille forvokset halvgammel Mand med en meget kroget Ryg, — naar man vilde bruge en mild Betegnelse; Sandheden var nemlig, at han havde en antagelig rund Pukkel paa den ene Skulder; men han selv drev det aldrig videre end til at indrømme, at „den ene Skulder var lidt skæv“, medens han samtidig med stor Medlidenhed saa ned paa alle spidspuklede Medborgere; han var en patriotisk Natur, hvem det krænkede dybt, at han i sin Tid var funden ubrugelig paa Sessionen; til Gengæld trøstede han sig ved at have „Den tapre Landsoldat“ til Livsang, og naar han befandt sig i en løftet Stemning, hvad der ofte var Tilfældet, glemte han ikke med fuld Kraft at istemme den. Da han dernæst altid satte den største Kraft ud paa det tredobbelte Slutningshurra, kan hans Tilnavn vistnok uden nogen Fortolkningskunster forklares af denne Omstændighed.

Peter Hurra var Handelsmand med røgede Sild som Hovedartikel, og det var helt oplivende at høre hans lokkende Røst, naar han syngende trillede igennem Gaderne med sin lille Vogn, der bar den nys opslaaede Kasse med de gyldenblanke „Bornholmere“; hans: „Sild er godt! nyrøgede, bornholmske Sild er godt!“ gjaldede i den tidlige Morgenstund mellem Husrækkerne; men naar han om Aftenen efter endt Dagsværk drog hjem under Pres af adskillige Opstrammere, var det ligesaa sikkert, at han med noget uklar, men alligevel ret kraftig Røst sang:

„Og derfor vil vi slaas
som tapper Landsoldat!
Hurra, hurra, hurra!“

„Saa, nu har Peter Hurra faaet Højden!“ sagde Folk; men de vogtede sig vel for at indlade sig med ham; thi i de Omstændigheder var Peter meget vidtløftig og holdt af at sætte dybsindige filosofiske eller religiøse Spørgsmaal under Debat. Da han tilmed stammede, naar han talte, var hans Underholdning dobbelt trættende.

En skøn Dag skulde jeg ud med Toget et Par Mil til en Landstation; da jeg kom ind i en Kupé, var denne omtrent fyldt af et Par Gaardmænd med deres Koner, en Haandværkssvend, en ung Pige samt endelig en noget fornemt udseende ældre Mand, der hensunken i Tanker sad i et Hjørne; af hans hvide Halsbind og sorte Frakke med Baand i Knaphullet sluttede jeg, at han maatte være Præst.

Da Konduktøren var ved at lukke Døren, hørte jeg tæt udenfor den en velkendt Røst: „Hov, hov! Konduktør! lad mig ko—komme med!“ Det var Peter Hurra, som ogsaa skulde paa Udflugt og i den Anledning tidligere paa Dagen end sædvanlig havde sat Stemningen det tilbørlige Antal Grader op. Han blev i en Fart puttet op i vor Kupé og faldt halvvejs med Næsen ned i Skødet paa den unge Pige, der gav et lille forskrækket Hvin fra sig.

„Hej, hej!“ udbrød Peter med smilende Fuldmaaneansigt,

„for Pigen og vort Land,
for Pigen og vort Land! —

God Dag, allesammen, det er bare Pe—Peter Hurra, som skal ud, ud, ud at rejse! — — saa gaar vi — — Hurra! hurra! — ja —,“ Peter lod sig efter forskellige vaklende Trin dumpe ned paa den eneste ledige Plads ved Siden af Herren med det hvide Halsbind.

Det varede lidt, før han kom til Ro, eftersom hans Rygs Rundbuestil ikke ret kunde bringes i Samklang med Kupéens lige Endevæg; men da han endelig havde faaet sig anbragt i en passende Stilling, udbrød han, idet han høfligt tog Huen af:

„Om For—Forladelse, God Dag, Pro—, Pro—, Provst Petersen! det var dog ma—, ma—, mageløst dejligt, at jeg skulde træ —, træ—, træffe Dem her! kan De

hu—, huske, at De viede vor Mo'er og mig — ja, lad mig se, det er jo snart fem, fem, femogtyve Aar siden, —

jo, vi skal have Sølv—, Sølvbryllup til næste Aar — vil Gud, at vi, vi, vi lever; det maa vi jo altid tage

med!" og Peter anlagde en løftet, højtidelig Mine. — — Den tiltalte syntes ikke at skatte Peters Underholdning særdeles; men han forsikrede da, at han nok kendte ham, hvad der i høj Grad glædede Peter Hurra, som derfor ufortrøden vedblev:

„Ak ja, Pro—, Pro—, Provst Petersen! naar jeg tæn—, tænker paa den Tid, da Karen og jeg havde Bryl— Bryllup, ak ja, — ja, man maa være glad, Pro—, Pro—, Provst Petersen, naar man kan si—, sige, at man i kristelig Tugt og Ær—, Ærbarhed har levet 25 Aar som rette kristelige Æg—, Æg—, Ægtefolk at være, og det kan jeg og, og Karen med Sandhed sige; — aldrig noget i Vej—, Vej—, Vejen, — ja, ser De Pro—, Provst Petersen, jeg er nu Han—, Han—, Handelsmand, og det er jo et Liv i fri Lu—, Lu—, Luft, det sætter til sidst Ku—, Ku—, Kulør i Ansigtet, — ja, jeg snakker nu saa fri—, fri—, frit til Dem, Pro—, Pro—, Provst Petersen; men, ser De, jeg synes næsten, som vi er halvvejs i Fa—, Fa—, Familie, siden De har vi—, viet Karen og mig for seks—, seks—, seks og tyve Aar siden, — seks og tyve Aar, ja, tænk engang, sik—, sik—, sikken en Tid, naar man tænker til—, til—, tilbage. — — De er li—, li—, ligegodt kommen til at se lidt gam—, gammel ud, Pro—, Provst Petersen, De skulde me—, me—, mere ud i Luften, De er saa bleg; De gaar vist med en ind—, ind—, indvendig Sygdom; — se, jeg har nu Ku—, Ku—, Kulør i Ansigtet, det er bare af Luf—, Luften, — for Bræn—, Brændevin, det lader jeg for det meste i Reglen staa, — men, naturligvis, noget gaar der jo med i min Stil—, Stilling som Han—, Han—, Handelsmand, det kan nu ikke være an—, anderledes."

Peter gjorde en Pause og saa sig triumferende om i Kredsen for at indhøste Selskabets Beundring i Anledning af hans fine Bekendtskab med Provsten. Derpaa gav han sig til at rode i en Lomme, til han fandt en kort Tobakspibe; af en anden Lomme halede han en fedtet Tobakspung op, og da han havde faaet stoppet og tændt, lavede han sig til at fortsætte sin Samtale, eller rettere Enetale; det hjalp slet ikke den arme Provst, at han krøb saa langt ind i sin Krog som muligt, eller at han lod, som om

Egnen, vi kørte igennem, ganske optog hans Interesse; Peter rykkede ham ubarmhjærtig saa tæt som muligt ind paa Livet; han maa rimeligvis have faaet en Tanke om, at en gejstlig Samtale vilde være bedst skikket til at vække hans Tilhørers Interesse; thi han slog resolut ind i denne Retning:

„Ja, Pro—, Provst Petersen, De kan ikke tæn—, tænke Dem til, hvor jeg tit spe—, spe—, spekulerer paa Re—, Relijonen, for det er dog den, vi har at holde os til, det er nu i alt Fald min Re-, Relijon. Vi læser jo i vor Bør—, Børnelærdom: „Pontius Pilatus", men hvem var Pon—, Pon—, Pontius Pilatus? Det var Landshøvdingen, siger Skriften; men jeg gaar vi—, videre og spø—, spørger mig selv: „Hvem var Pi—, Pilatusses Mo'er?" se, det staar der ingenting om i Skri—, Skriften, gør der vel, Pro—, Provst Petersen? gør der vel?"

Provsten saa forbavset paa Peter, og alle vi andre spidsede Øren. „Nej, det staar der intet om," sagde Provsten meget køligt.

„Nej, ser De det, Pro-, Provst Petersen, ser De det!" udbrød Peter triumferende; „men jeg har læst i en gam—, gammel Bog, som min Mo'er har haft, saa gammel er den, at Pi—, Pilatusses Mo'er var en Møl-, Møllerdatter — — og hvem var hans Fa'er? hvem var det? det stod ogsaa i den gam—, gamle Bog; det var den romerske Kej—, Kejser Augustus Herodes! — se, hvad siger man nu om det? det staar der ingenting om i Skriften; men lige godt er det sandt, for det sto—, stod, som sagt, i den gamle Bog, min Mo—, Mo'er havde. — — Ja, Relijonen, det er det, vi skal hol—, holde os til, — men, ser De, Pro—, Provst Petersen, der er ligegodt den Hi—, Historie med Ræ—, Ræ—, Rævene, — nej, den faar De mig ikke til at tro paa, nej, De gør ikke! — De ved maaske ikke saadan i en Hu—, Hu—, Hurtighed, hvad for Ræ—, Ræve det er? — jo, Salomon staar der om — ok, jeg kan saa tydelig huske, naar min Mo'er sang den Vise:

„Samson lod fange tre Hundrede Ræve, to og to sammen ved Stjærterne bandt"; — men det faar De mig nu al—, aldrig til at tro, at Sa-, Salomon kunde fan—, fange saa mange Ræ—, Ræve, — ja, havde det endda været én eller to, eller i det al—, allerhøjeste tre, — men

tre Hundrede! nej, — tænk Dem nu, Pro—, Provst Petersen, at der løb en Ræ—, Ræv der ude paa Mar—, Marken, og at De skulde fan—, fange den, — ok, jeg ser saa gra—, gra—, grangivelig, hvor De vilde rende efter den og prøve at ta—, tage den i Ha—, Halen; men De fik ikke fat paa den, Pro—, Provst Petersen, De fik den ikke, det vil jeg holde ti Kro—, Kroner paa, Pro—, Provst Petersen, De fik den ikke, — og saa tre Hundrede! — nej, den faar De mig ikke til at tro, for jeg skal sige Dem, jeg har selv i mine un , unge Dage været paa Ræ—, Rævejagt, saa jeg ken—, kender dem."

Peter gjorde et Ophold for at faa tændt Piben; men da han havde gjort 3—4 almindelige Drag, fortsatte han ufortrøden:

„Og hvor—, hvorfor var det saa, Sa—, Salomon fangede de Ræ—, Ræve? jo, han vilde sætte Ild i Fi—, Fi—, Filisternes Kornmarker, — saadan staar der skrevet, ja vel; men maa jeg spø—, spørge: kunde han ikke meget le—, lettere gøre det, jeg vil bare sige med én eneste Æske Svo—, Svo—, Svovlstikker? Hvorfor skulde han først rive Svovlstikker af og sætte Ild i Rævenes Haler? er der nogen Ri—, Rimelighed i det? — Ja, det er nu mit Syn paa Relijonen; det er meget godt altsammen: Abraham, Josef og Ben—, Benjamin, A—, A—, Adam og Eva, meget godt altsammen, — men den om Ræ—, Rævene, — nej, den er li—, ligegodt for slem, for jeg skal sige Dem, Pro—, Provst Petersen, jeg har selv prø—, prøvet at gaa paa Ræ—, Rævejagt."

I det samme peb Toget. Peter Hurra fo'r op og raabte: „Høj, Haløj! her skal jeg ud. Far—, Farvel, Pro—, Provst Petersen, og Tak for i Dag, — det letter ligegodt engang i—, i—, imellem at faa talt om Relijonen. Farvel, al—, allesammen!"

Med kom han paa Perronen med alle sine Pakker, og da han havde faaet dem læssede paa Pukkelen, drog han trøstig ud ad Vejen, idet han med et tilfreds Smil sang:

„Men kommer jeg ej hjem til min gamle Fa'er og Mo'er,
Kong Frederik vil trøste dem med disse hersens Ord — —"

Endnu efter at han var kommen mig af Syne, kunde jeg høre hans frejdige:

„Hurra! Hurra! Hurra!"

Den gamle Doktor.

Af Børge Janssen.

Han var det rareste og tillige det snurrigste Menneske, jeg nogen Sinde har kendt.

I Grunden burde jeg maaske skrive en Bog om ham, men jeg nøjes nu med en lille Historie; her er den:

Han var Doktor, saadan af den rigtig gamle Slags med Fadermordere og Guldbriller, og han var min Onkel, Onkel saadan af den rigtig gamle Slags, hjærtensgod, altid parat til at give et Venneraad.

Men snurrig det var han, og et af mine første Minder om ham, ser da ogsaa saadan ud:

Jeg er en lille Fyr paa en halv Snes Aar, og jeg sidder henne i hans Haardugssofa. Selv sidder han ved Skrivebordet, begravet mellem Papirer og Bøger. Jeg tør knap røre mig, saa imponeret er jeg af Omgivelserne. Ved Væggen ligefor mig staar et stort gammeldags Mahogniskab med Glasdøre, bag dem lyser mange, underlige blanke Instrumenter, Tænger, Sakse og Knive — jeg tænker paa en frygtelig Inkvisitionsroman, som jeg for kort Tid siden har snydt mig til at læse, og det gyser i mig — saa glider mit Blik videre: dér oven paa Skabet staar store Spiritusglas med underlige gulblege Tingester i; det kunde næsten se ud som Menneskearme eller Ben, hvor det er uhyggeligt! Dér Boghylden med de tykke støvede Folianter, og dér i det skumle Hjørne et grønt Forhæng, ja, jeg vidste, hvad det gemte; en Dag havde jeg listet mig til at kigge ind bag det mystiske Tæppe, og jeg havde set en væmmelig Benrad.

Ja, i Grunden var her slet ikke hyggeligt, tværtimod, jeg havde tidt Natten efter, naar jeg havde siddet herinde, haft de frygteligste Drømme. Benraden havde danset rundt om Sengen, et Spiritusglas holdt han i Haanden og en tyk Foliant under Armen, uha, hvor det var rædsomt; men næste Dag var jeg dog igen listet ind til Onkel og havde anbragt mig i Sofaen. Og dér sad jeg altsaa nu

og saa mig frygtsomt om til alle Sider — der var dødsstille — hvad var det? Naa, det var blot Onkel, der vendte Bladet derovre i den tykke Bog — saa dødsstille igen, men nu — nej, det var ikke Bladet, Lyden kom henne fra Hjørnet — var det Benraden? Jeg syntes, det raslede derinde bag Forhænget — jo, det var dér — jeg lukkede Øjnene — der lød Trin, fjærnt, nu nærmere, nærmere — aa, Gud, nu maatte han have løftet Tæppet, nu maatte han være lige henne hos mig, og nu — et Drøn, som et Kanonskud lød det. Jeg gav et Skrig og dumpede ned paa Gulvet.

Jeg turde ikke lukke Øjnene op, men nu lød Onkels Stemme:

„Hvad er der i Vejen med dig, Knægt, hvad skriger du for, her skal være Ro!"

Jeg slog Øjnene op, blev flov, Tæppet derhenne hængte, hvor det hele Tiden havde hængt, og der var ikke Spor af Dødning at se.

„Har du Mavepine skal du ha' Olie, har du ikke Mavepine skal du blive siddende rolig, ingen Forstyrrelser, Knægt!"

Jeg kravlede igen op i Sofaen og sad stille som en Mus — tys — men der var nu alligevel noget, der puslede derhenne — aa, det var udenfor Døren, nu kunde jeg tydelig høre det — nu bankede det — Kanondrønet før havde naturligvis heller ikke været andet. Sikke en Kryster jeg havde været, og saa havde jeg endda lige læst „Prins Otto af Danmark"; ved alle Gønduls Aander, jeg skulde forbedre mig!

Imidlertid blev det ved at banke, to, tre, fire Gange. Forstyrre Onkel turde jeg naturligvis ikke, men jeg skottede dog hen til ham: var det monstro ikke hans Mening at lukke op. Det lod ikke til det, Onkel rørte sig ikke af Stedet.

Saa bankede det igen, og nu hjalp det. Stukket som af en Bremse fo'r Onkel op og raabte med en Stemme, saa Spiritusglassene og Dødningen rystede:

„Kom ind!"

Saa dumpede han atter ned i Stolen og læste videre. Men imidlertid lirkedes Døren ganske læmpeligt op, og en

Bondemand i Vadmel og med Træsko skød sig paa Sned ind gennem Sprækken. Midt i den blev han staaende, saa' sig forlegent om og drejede paa Huen. Han drejede, Onkel læste, jeg stirrede.

Der gik vel saadan noget som et Par Minutter, saa med ét farer Onkel op og styrter sig som et glubende Uhyre lige hen mod den skikkelige Bonde, ser op og ned ad ham, som vilde han æde ham, hans Blik standser ved Træskoene, hans Ansigt bliver kobberrødt, og han raaber:

„Herut, din Bondetamp, kommer han ind til Doktoren med Træsko paa!"

Skikkelig sjokkede Bonden ud, skød Træskoene af Fødderne, og da han saa endelig kom ind igen, havde Onkel sat sig til Rette henne ved Skrivebordet. Et Par Minutter stod Bonden tavs, saa endelig vovede han sig til en lille Rømning. Ikke Spor af Virkning. Saa lidt højere. Stadig ikke Spor af Resultat. Saa et lille Host, det hjalp. Som en Raket fo'r Onkel op.

„Er han dér — han bankede ikke paa, herut og bank paa!"

Og min Sandten, han sjokkede ud og bankede paa.

„Kom ind!"

Helt forfjamsket stod han i Døraabningen.

„Kom ind, siger jeg, vil han tage Livet af mig med den Træk — naa, kom nærmere, tror han, jeg vil æde ham, synes han, jeg ser saadan ud —"

Jeg syntes det, men sagde naturligvis ikke noget.

„Naa, hvad vil han saa — tal fra Leveren, tror han, jeg kan staa her hele Dagen og vente paa, hvad han har at sige mig? Tror han ikke, jeg har andet at bruge min Tid til?"

„Ja, de' æ wor Mor, som har faaet de' saadan over Lænderne —"

„Hvad har hun faaet — og det skal han komme rendende her og forstyrre mig for, tror han, at jeg kan rende rundt til alle de Kællinger, som har det over Lænderne — jeg har ikke Tid nu, han kan komme igen i Morgen — herut!"

„Ja—a — men —"

„Hvad siger han — herut!"

Bonden gik baglænds mod Døren, endnu en Gang begyndte han paa en Indvending, men han slugte den i sig igen og saa' ulykkelig ud.

Saa lukkedes Døren efter ham, udenfor skrabede han med Træskoene, indenfor fo'r Onkel op og ned ad Gulvet. Saa med ét stod han stille og lyttede efter Fodtrinene derude, saa fo'r han hen til Døren, rev den op og raabte:

„Hej, halløj, min gode Mand, nu kommer jeg, nu kommer jeg!"

Bonden vendte om, og Onkel løb ind og fik Rejsetøjet paa. Imedens listede jeg mig ned til Bonden; jeg syntes, han havde faaet saa ilde en Medfart, vilde gærne trøste ham, vilde for Resten ogsaa gærne undskylde Onkel. Saa sagde jeg til ham:

„Hør du, du skal ikke bryde dig om det, Onkel er slet ikke saa slem."

„Slem," sagde Bonden og saa' paa mig med halvaaben Mund, „nej, Doktoren, det er en herlig Mand!"

Det var imidlertid ikke alle Onkels Bondepatienter, der var saa taalmodige, hvilket synes at fremgaa af følgende Historie:

Onkel havde den Gang selv Vogn, men derimod ingen Heste.

„De Bæster ta'r Livet af mig med deres nederdrægtige stive Vogne," havde Onkel sagt, og saa anskaffede han sig en Fjedervogn med Doktorstol og det hele.

Bønderne maatte altsaa selv lægge Heste til, og saadan gik det da ogsaa denne Gang. En Bonde havde hentet ham, og af Sted gik det ud paa Landet. Det var sent paa Aftenen, og Onkel var ualmindelig irriteret over at være bleven hentet. Den arme Kusk maatte da ogsaa undgælde.

„Dit Bæst, at komme her midt om Natten og trække mig ud paa disse nederdrægtige Veje, I tager Livet af mig, hører han, og saa er der naturligvis ikke det bitterste i Vejen, naar jeg endelig kommer — hvad siger han? — Naa, han siger ingen Ting, kan han ikke svare, naar hans Doktor taler til ham —"

Saadan gik det uafbrudt det meste af en Times Tid. Onkel vrissede og gav ondt af sig, Bonden bandede ind-

vendig, men sagde ingen Ting. Mørket, Rumlingen og den ustandselige Ordstrøm har dog formodenlig tilsidst udmattet Onkel, saa han lidt efter lidt er faldet hen i en Døs.

Efterhaanden, som Skænderiet tog af, vendte Bonden sig nu og da en Kende, skottede bag ud og kneb Øjnene polisk sammen. Tilsidst lyttede han nøje efter — jo, ganske rigtig, Doktoren snorkede.

Saa sagtnede han Kørselen mere og mere, holdt endelig helt stille, listede ned fra Kuskesædet, spændte Hestene fra, satte sig op paa den Nærmer og red ganske rolig af Sted langs Vejen ud i den mørke Nat, medens han mumlede for sig selv:

„Fanden skulde da høre paa det Præk længer!"

Hovslagene svandt ude i Natten, men inde fra Onkels Doktorstol lød en dyb Snorken.

Saadan gik vel hen mod en halv Times Tid, saa med ét knager det i Doktorstolen, Onkel retter paa sig, forvirret stirrer han om sig, saa raaber han:

„Hvorfor holder han stille?"

Intet Svar.

„Kan han ikke svare, han Tværdriver!"

Tavshed.

Onkel rejser sig, bøjer sig forover og skal lige til at dunke Bonden i Nakken, da opdager han, hvordan det har fat — ene, uden Kusk, uden Heste midt paa Landevejen — store Gud, har man kendt Mage til Nederdrægtighed!

Aldeles komfus kravlede Onkel ud af Doktorstolen, kredsede saa lidt rundt om Køretøjet, medens al Verdens kraftige Skældsord susede ud i den tavse, taalmodige Natteluft.

Heldigvis var der et Hus i Nærheden, dér fik Onkel Heste, som trak ham hjem til Staden, hvor Historien var det kæreste Samtaleemne i lange Tider efter.

Jeg husker ogsaa en anden Historie om Onkels Køreture paa Landet.

Den viser, at Onkel ikke altid var lige treven til at tage ud til Patienter.

En Dag ruller der en Vogn ind i Onkels Gaard. Næppe har han hørt Hjulenes Dansen over den toppede

Stenbro, før han farer hen til Vinduet, river det op og raaber:

„Nu kommer jeg!"

Lidt efter sidder Onkel velindpakket i Vognen. „Kør!" raaber han, og det gaar af Sted. Til en Afveksling var Onkel tavs, og han er da kommet det meste af en Mil udenfor Byen, før han bøjer sig frem mod Kusken og siger:

„Hvem er syg?"

„Syg?" gentager Karlen og ser uforstaaende paa Onkel.

„Ja, kan han ikke forstaa Dansk — hvem er syg, siger jeg — syg!"

Karlen ser stadig lige fjollet ud, Onkel farer op og raaber:

„Dumme Bæst, hvem er syg?"

„Der æ it' nowen, som æ sy' —"

„Hvad for noget — hvorfor henter han saa Doktor?"

„Dowtor — a henter it' nowen Dowtor —"

„Hvad gør han ikke — hvad kalder han da mig?"

„Slawteren!"

„Slagter! Er han gal, kalder han mig for Slagter, gør han Nar, plager Fanden ham?"

De var begge to lige komfuse, og det varede længe, inden de fik opklaret, at Karlen skulde have hentet en Slagter, som boede i Doktorgaarden, at han havde taget Onkel for Slagteren. —

„Omkring! Kør!" raabte Onkel, og saa kørte de til Byen, hvor Historirn naturligvis gjorde megen Lykke og morede alle undtagen Onkel selv.

En anden Historie har man ogsaa om Onkel. Om den er sand, ved jeg ikke, morsom er den i al Fald.

Han var kommen ud til en lille Husmand, hvis Kone laa syg. Straks han naar indenfor Døren er han lige ved at blive kvalt af daarlig indegemt Luft.

„Pyh, pøj — ved I, hvad I er," raaber Onkel, „I er nogle Svinebæster!"

Husmanden sagde ingen Ting.

„Vinduerne op!" raaber Onkel.

Husmanden stirrede uforstaaende paa ham.

„Vinduerne op, siger jeg!"

„De' ka' it' kom' op, de er sømmede!"

„Hvad er de — kom med en Knivtang, en Knivtang, hurtig, gesvindt, ellers hugger jeg Ruderne ud — — pyh, pøj!"

Et Øjeblik efter fo'r Onkel fra Vindue til Vindue, trak Sømmene ud og lukkede Vinduerne op.

Saa gik han i Gang med at se paa Patienten, da det var fra Haanden, skulde han have fat paa noget Papir til Rescept, sin egen Tegnebog havde han naturligvis glemt, og da han saa vilde have Papir af Husmanden, saa' denne forlegent paa ham og sagde, at han havde ikke noget.

„Er han gal, har han ikke Papir, tror han jeg kan skrive i Luften?"

Nej, det troede Bonden da ikke.

I det samme fik Onkel Øje paa et Stykke Kridt, der laa paa Bordet, han tog det, og kradsede nu hele Recepten op paa Bordpladen.

„Ser han, nu kan han ha' det saa godt, nu kan han køre paa Apotheket med Bordet!"

Om Bonden gjorde det, ved jeg ikke, ligesom jeg altsaa heller ikke ved, om Historien er sand. Det ved jeg derimod om efterfølgende to smaa Episoder, som passerede for slet ikke saa længe siden.

Den første af dem ser saadan ud.

Nede i Brændehuset havde Onkel et Par Savskærere, som skulde skære Brænde, og ligeledes havde han et Par dejlige røgede Aal hængende der. Onkel holdt meget af røgede Aal, men nu vilde Ulykken, at Savskærene gjorde det samme. Den første Dag nøjedes de dog med at skele kælent til Aalene, men næste Dag nøjedes de ikke med at skele, Fristelsen var for stor, og da de skulde have deres Frokost, filede de i al Stilhed hver en god Bid Aal af, og Bidderne smagte dem storartet.

Naa, en Ulykke kommer jo aldrig alene, som man siger, og den anden Ulykke var da, at Onkel netop den Dag fik Frokostfremmede, og disse fremmede skulde da delikateres med Aalene. Pigen bliver sendt ned efter dem, og skrækslagen kommer hun op til Onkel og beretter, at

der var forsvunden en halv Aal. Onkel klør sig i Hovedet, tænker sig lidt om og siger saa:

„De nederdrægtige Tyvetampe, det er dem, der har ædt min gode Aal, men det skal de komme til at fortryde!"

Saa gaar han hen til Medicinskabet, leder mellem Flaskerne, finder en, beordrer Pigen til at hente to Snapse, hun kommer med dem, han helder nogle Draaber af Flasken i hvert af Glassene. Pigen stirrer maalløs paa ham, hun tror formodentlig, det er Gift, men hun tør ikke spørge.

„Gaa nu ned til de to rare Savskærere, hils dem fra mig og spørg, om de vil drikke en Snaps paa min Sundhed."

Med vaklende Skridt gaar Pigen, byder Savskærerne, de takker og drikker.

Onkel ser paa sit Uhr, og nogle Minutter efter gaar han ned i Brændehuset. Der møder ham et ynkeligt Syn. Begge Savskærerne sidder hver paa sit Brændestykke og ser blege ud.

„God Dag, Godtfolk — hvad er galt, er I syge?"

„Næ—æ—æ."

„Men hvad er det?"

Onkel peger paa Gulvet, og dér ligger to uhyggelige Plamaser.

„Hvad er det, siger jeg."

„Aa, vi fik begge saadan med en Gang Klemmelse og maatte saa af med det!"

„Naa, saa I maatte af med det — men det dér — det dér siger jeg, det er min røgede Aal!"

Al Benægtelse var umulig, og Savskærerne maatte paa det ynkeligste bede om Forladelse.

Ligesom Onkels Aandsnærværelse her skaffede ham om ikke Aalene tilbage, saa dog Klarhed om, hvor de var blevne af, saadan skaffede samme Aandsnærværelse ham en anden Gang et endnu bedre Resultat, nemlig et godt Embede.

Det gik til paa følgende Maade.

Onkel vilde gerne have et Embede, der skulde søges hos Kongen. Han var sikkert i høj Grad kvalificeret til det, kun en Hage var der, nemlig den, at Maximumsalderen

for Ansøgere var tredsindstyve Aar, men Onkel var enogtreds. Til alt Held var Onkel imidlertid nu akkurat paa Alder med Kongen, og det var det, der skulde hjælpe ham.

Naa, Onkel skulde til Audiens, og efter at han en halv Times Tid havde faret op og ned i Forgemakket, var det endelig hans Tur, og han slap ind. Kongen var meget venlig og elskværdig, og erklærede, at han skulde interessere sig for, at han fik Embedet.

„Men hvor gammel er De, min gode Doktor?"

Onkel snappede efter Vejret og sagde:

„Enogtreds, Deres Majestæt."

„Enogtreds — hm, det var Skade, ét Aar for meget — —"

„Tilgiv, Deres Majestæt, jeg er endnu rask og rørig, enogtreds er dog en smuk Alder — jeg har endog den Ære at være født samme Aar som Deres Majestæt —"

Kongen smilte og sagde:

„Ja, ja, min gode Doktor, De har Ret, det er en smuk Alder, nu skal jeg se, hvad jeg kan gøre for Dem —"

Otte Dage efter havde Onkel Embedet, og det havde han endnu til for kort Tid siden. Og er han end gammel nu, er han bøjet og træt af den lange Arbejdsdag, saa kan der dog endnu komme Glans i de kloge Øjne og Smil om den rare Mund, naar vi sidder Side om Side i den gamle Haardugssofa og snakker om svundne Dage.

Og jeg kigger hen mod det grønne Forhæng, mod Døren, og jeg tænker paa Bondemandens Ord:

„Han er en herlig Mand —"

Og Bondemanden havde Ret — Onkel var og han er endnu en herlig Mand.

Da Kongen faldt paa Gulvet.

Af Sofus Birck.

Mod Slutningen af sin Regeringstid residerede Frederik 7. hvert Efteraar paa Lyksborg Slot og kom meget ofte ind til det nærliggende Flensborg. Disse Besøg var Festdage for de loyale Borgere, hvoraf ganske vist en Del talte Tysk, men i Sind og Skind var gode danske Mænd.

I hele Danmark og ikke mindst i Sønderjylland, levede man den Gang endnu i det glade Haab, at den tusindaarige Strid med Tyskland om denne Landsdel nu var endt for bestandig og Sønderjylland atter fastknyttet til Danmark for evig Tid.

Paa dette Grundlag havde Frederik 7. en Popularitet, særlig i Flensborg, som man vanskelig gør sig noget Begreb om. For Flensborgerne var Kongen Inkarnationen af alt Dansk, for Kongen var Flensborgerne, og navnlig St. Knuds Gildets Brødre, hans trofaste Undersaatter, Gildebrødrene tillige nærmest hans kære Venner.

St. Knudgildets Aarsdag var den største af disse Festdage, da var hele Byen pyntet med Flag, Kongen kom i stort Optog til Gildehuset, hvor han selv førte an og var den gladeste i Laget.

I disse Aaringer spillede M. V. Bruns Theaterpersonale i Flensborg hvert Efteraar i 3 a 4 Maaneder. Brun fik Statstilskud fra det slesvigske Ministerium og, naar Kongen kom i Theatret, Extraudbetaling af Hofmarskallatet. Det gamle Theater laa i Raadstuegaarden og havde en Kobbersmed til Nabo. Til almindelige Forestillinger fik Smeden 2 Fribilletter, til Kongeforestillingerne 4, for ikke at banke Kedler i Theatertiden, en Fornøjelse, han ellers tillod sig i rigeligt Maal, naar der ingen Fribilletter vankede.

Mod Slutningen af 50 fejredes der en St. Knuds Gildefest, efter hvilken Kongen havde lovet Brun at komme i Theatret med Grevinden og se Elverhøj, og da Overpræsidenten havde inviteret til The, blev det bestemt, at

Kongen efter Gildelaget skulde mødes med Grevinden i Theatret og derfra tage til Overpræsidentens Soiré. Da det paa den Maade vilde blive ud paa Natten, før Festen var endt, besluttede Kongen og Grevinden at blive hos Præsidentens om Natten.

Prægtig saa Kong Frederik ud den Dag, da han med et stort Følge af Officerer traadte ind i Gildesalen. Han havde en hvilende Guldløve over Staalhjelmens Kam, hans livfulde — undertiden melankolske — Øjne straalede af Glæde og Tilfredssted, og fuldtonende lød hans Røst, da han efter Velkomstraabene sagde:

„Danske Mænd, Eders Konge hilser Eder!"

Ny, ustandselig Jubel.

— — — — — — — — — — — — — —

Paa Theatret var Alt i travl Virksomhed, da, o ve, et Ulykkesbudskab indtraf fra Ministeren Carl Moltke: Der skulde gøres en Loge i Stand til Grevinden og Damerne, de skulde sidde modsat Kongelogen. Samtidig fik Brun den hemmelige Ordre, at Ouverturen skulde begynde, naar Kongen traadte ind i sin Loge.

Et Uvejr syntes at skulle drage op over Elverhøj, og det kom. Men „det glade Vanvid" reddede Aftenen.

Dette lille Pigebarn, der var Datter af en afdød slesvigsk Embedsmand, var bleven antaget som Debutantinde og skulde spille Agnete. „Danmarks Jensen" spillede Kristjan 4., en af hans store Glansroller. Ved Theatret var man meget i Tvivl, om det vilde gaa godt med den Agnete, Frøken X. var jo nydelig, men — det glade Vanvid var og blev hun.

Grevinden kom med en Del Damer og blev køligt modtaget af det fuldtallige Publikum. Men næppe havde Kongen, der kom strax efter, overskuet Situationen, før han kaldte højt paa Lewetzov; hans Ord overdøvedes dog af den larmende Musik, Brigadehornisterne sparede — formodentlig ogsaa efter Ordre — ikke paa Messinget. —

Grevinden stod oprejst i sin Loge og nejede dybt for Kongen.

Dette fandt de brave Flensborgere, som iøvrigt ikke havde fjærneste Anelse om Situationen, saa nydeligt af hende, for Herre Gud, han var jo dog hendes Mand, at

en Gildebroder midt under Ouverturen udbragte et: Grevinden leve! — der besvaredes med Jubel, Kongen nikkede og saa nogenlunde forsonet ud, hans Valgsprog var jo ogsaa: Folkets Kærlighed min Styrke.

Men det gode Humør fra Gildelaget var dog som blæst bort.

Saa kom „det glade Vanvid" som Elverpigen, og Publikum studsede.

For hende existerede der nemlig ingen Kristjan 4., men kun en Frederik 7. — ham deroppe i Logen. Hvorledes saa end „Danmarks Jensen" manøvrerede for at komme til at staa vis à vis Agnete, hjalp det intet. Alt, hvad han som Kristjan 4. sagde til hende, besvarede hun henvendt til Frederik 7., der paa sin Side fandt, at denne Komedie var en ypperlig Spas. Kongen kom i bedre og bedre Humør, og Gildebrødrene tilklappede Frøken X. den ene voldsomme Salve efter den anden.

Naturligvis, det var jo Gildelagets Aarsdag og Kongen var Lagets Hæders- og Æresgæst.

Frøken X. blev dristigere og dristigere — maaske var der en Del Exaltation med i Spillet, hun var jo en sønderjydsk Pige — og da hun skulde sige: Nu ser jeg, at Du Kong Kristjan er, ombyttede hun nok saa ugenert Kristjan med Frederik, en Dristighed, der indbragte hende nye, voldsomme Klapsalver.

Denne mærkelige Festforestilling fik det sidste festlige Stød, da „Danmarks Jensen" forvirret og harmglødende snublede over Repliken: „Jeg hilser Eder, Hr. Walkendorff! Den kom til at lyde: Jeg møder — møder — gløder Eder, Hr. Hilsendorff!

Nu opgav ogsaa Kongen Ævret, og hans Latter klang højt over alle Gildebrødrenes.

— — — — — — — — — — — — — —

Nogle Dage senere var det den 6. Oktober, Kongens Fødselsdag. Stille og højtideligt spejlede Lyksborg sine røde Mure i den lille Indsøs blanke Vandspejl, de gamle Træer ludede ud over Søkanten, og kun de 2 Gardister foran Slotsparken gav ved deres taktfaste Skridt frem og tilbage Billedet Liv.

Saa gled en stor Baad frem under Skyggerne, det

var Brun med sit Personale, han vilde bringe Kongen en Morgenhilsen. Sangen var skrevet af Brun og blev afsunget af Personalet, akkompagneret af Blæsere.

Næppe var Sangen begyndt, før et Vindue i Slottet blev aabnet, og Kongen, i graa Hjemmefrakke med Røgkalot paa Hovedet og en stor Merskumspibe i Munden, hældede sig ud. Kongen „pulsede" ganske forskrækkeligt.

„Naa, det var kønt," sagde han, da Sangen var endt. „Det skal Du have Tak for, Brun; Tak allesammen. Og kom saa op og faa Jer en Hjærtestyrkning."

Saa kom hele Personalet op paa Slottet omkring Kongen, der vedblev at røge. Røde Lakajer serverede Portvin.

„Den faar man ikke Ondt af," sagde Kongen, „den er fra min egen Kælder paa Rosenborg og saadan noget som et Par hundrede Aar gammel."

Hvorledes Majestæten befandt sig i Dag?

„Udmærket, men sidst, jeg var i Byen, var det nær gaaet galt."

Brun undskyldte sin Debutantinde med, at hun var en sønderjydsk Pige; hun havde nu faaet en Irettesættelse og en Mulkt for sin altfor store Begejstring.

„Naa, Komedien," sagde Kongen, „den gik jo ellers godt nok, nej, det var om Natten, at det gik galt."

Hvorledes da?

„Sengen gik sku i Stykker, og jeg faldt paa Gulvet. Det maa der være holdt godt tæt med, siden ingen af Jer har hørt derom. Skuespillere ved ellers Besked om Alt muligt."

Om Majestæten da var kommen til Skade?

Aldeles ikke, det havde moret Kongen. Det hændte jo ikke hver Nat, at en Majestæt faldt paa Gulvet.

Men dog aldeles uforsvarligt.

„Aa hvad, jeg er jo en af de stærkeste Mænd her i Landet, saadan noget maa stærke Mænd finde sig i, naar de sover ude. Men hvorfor fik den unge Pige egentlig Mulkt?"

For Uærbødighed, Deres Majestæt.

Om hun var her tilstede?

Rødmende og nejende traadte „det glade Vanvid"

frem for Majestæten. Kongen spurgte om, hvor mange Aar det var siden, hendes Fader døde, og om hendes Moder havde andet end sin Pension at leve af.

Nej, det havde hun da ikke.

Hvor stor Frøkenens Gage da var?

10 Rigsdaler om Ugen.

„Hun er endnu kun antaget som Elev," skyndte Brun sig at indskyde.

„Men saa har De jo ikke Raad til at betale Mulkt, lille Frøken," sagde Kongen, „det er vist bedst, at jeg betaler den for Dem."

Frøken X. rødmede og nejede endnu dybere; det saa ud, som vilde hun knæle for Kongen, men det var dog kun hendes allerdybeste Reverens. Hun stammede: „Turde jeg spørge Deres Majestæt om Noget?"

„Ja vist, kom kun frem med det."

Men det horrible Pigebarn vedblev kun at neje og stamme: „Jeg me—ner —"

„Er det noget, De vil bede mig om?" sagde Kongen.

„O nej, Deres Majestæt har været saa naadig —"

„Naa, kom nu med det," sagde Kongen lidt utaalmodig.

„Ja, jeg vilde bare tillade mig at spørge om, hvorledes det gik Grevinden?"

„Grevinden?" Kongen var ganske uforstaaende.

Uhyggelig Pavse.

„Jeg mener, da Sengen gik i Stykker."

Kongen lo, saa det rungede, medens Brun halede det ulyksalige Pigebarn ud ad Døren.

I Porten ruskede han hende i Armen.

„Det var første, og det bliver sidste Gang," ivrede han, paa sit haarde dansk-norske Maal, „at jeg tager Dem med til Kongen, for i Morgen sender jeg Dem hjem, om De saa 10 Gange var Embedsmandsdatter!"

Dermed ender Sagaen om „det glade Vanvid" og Frederik 7.

